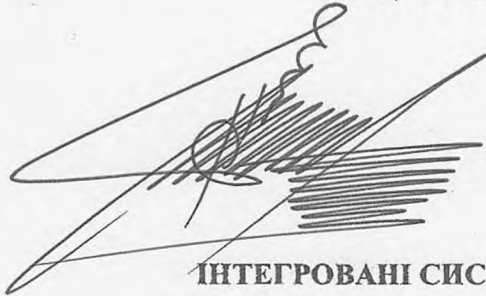

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

КУЦИК ПЕТРО ОЛЕКСІЙОВИЧ

УДК 657.1+657.37:005.35

**ІНТЕГРОВАНІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В
КОРПОРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національній академії статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Шевчук Володимир Олександрович,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
професор кафедри аудиту та підприємництва.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Євдокимов Віктор Валерійович,
Державний університет “Житомирська
політехніка”, ректор, професор кафедри
економічної безпеки, публічного управління та
адміністрування;

доктор економічних наук, професор
Крупка Ярослав Дмитрович,
Тернопільський національний економічний
університет, професор кафедри обліку і
оподаткування підприємницької діяльності;

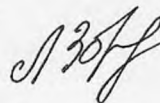
доктор економічних наук, професор
Петрик Олена Анатоліївна,
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана”,
завідувач кафедри аудиту.

Захист дисертації відбудеться *“30” червня* 2020 року об *11*⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.870.01 у Національній академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1, ауд. 23.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1.

Автореферат розісланий *“28” травня* 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук

О. А. Зоріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інформаційне суспільство висуває нові вимоги до корпоративного управління та корпоративних інформаційних систем. Модернізацію традиційного бухгалтерського обліку належить розглядати у двох площинах – як прикладну економічну дисципліну та одну з головних інформаційних технологій менеджменту і забезпечення публічної звітності.

Сучасний облік відходить від паперових форм і наближається до віртуальних. Нові технології зберігання, обробки та передачі даних мають задовольняти потреби управління бізнесом, користувачів фінансової інформації. Обґрунтованість критики бухгалтерського обліку, який залишається консервативним і не задовольняє існуючих вимог, усувається завдяки своєчасності, релевантності і транспарентності облікових даних. Зокрема, ця проблема потребує вирішення в корпоративному секторі, де вимоги до публічної звітності компаній та їх відповідальності за подану інвесторам інформацію є високими.

На даний час формат фінансової звітності не задовольняє інформаційні потреби користувачів. У 2018 р. 13% компаній України готували звіти, де відображені показники з корпоративної соціальної відповідальності (соціальні, екологічні, управлінські)¹. Облік і звітність у системі корпоративного управління реалізують складніші завдання, ніж на рівні управління підприємствами (аналіз за сегментами діяльності, розкриття інформації про ланцюг створення вартості, потенціал довгострокового розвитку тощо). Зазначене стало причиною появи інтегрованої звітності, яка має важливе значення для інвесторів, пов'язана з бізнес-стратегією і ризиками. На вересень 2019 р. в базу даних розкриття інформації про сталий розвиток **GRI** компаніями різних країн було подано 14012 інтегрованих звітів².

Облікова наука в цілому потребує розвитку метатеорії, теорії та професійної облікової діяльності. Метатеорія повинна визначити напрям розвитку теорій бухгалтерського обліку, його базових принципів і методології. На рівні теорій виявляються проблеми обліку, завдання і шляхи їх вирішення. На рівні професійної облікової діяльності потрібні систематизований найкращий досвід, розроблені та вдосконалені облікові політики і процедури.

Лідерами у процесі конвергенції та впровадження передових облікових практик є великі корпоративні структури, які відчувають потребу у необхідній інформації для ухвалення ефективних управлінських рішень. Спроба знайти потрібну інформацію у масиві облікових даних, що надходять з господарських підрозділів і накопичуються в інформаційних системах, є проблематичною. Це створює ситуацію, коли в структурах корпоративного типу управлінські рішення не мають належного обліково-аналітичного забезпечення або користуються застарілою інформацією, котра на момент ухвалення рішення є сумнівною.

Окреслені проблеми розглядали у своїх працях українські вчені, зокрема М. Бондар, К. Безверхий, С. Голов, Д. Грицишен, Т. Давидюк, Н. Дорош, І. Жиглей, В. Жук, З.-М. Задорожний, О. Зоріна, В. Євдокимов, Т. Каменська, Л. Кіндрацька,

¹ <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/10/31/653160/>

² <https://database.globalreporting.org/> (дата звернення: 17.09.2019 р.)

М. Корінько, М. Корягін, Р. Костирко, В. Костюченко, Я. Крупка, А. Крутова, С. Кузнецова, В. Кулик, І. Лазаришина, С. Легенчук, Л. Ловінська, Н. Лоханова, М. Лучко, Н. Малюга, О. Нестеренко, А. Озеран, В. Пантелеев, В. Пархоменко, О. Петрик, О. Петрук, Л. Пилипенко, О. Пилипенко, Н. Проскуріна, К. Редченко, О. Редько, В. Рудницький, І. Садовська, Ю. Слободяник, В. Сопко, О. Фоміна, О. Харламова, В. Шевчук, М. Шигун, І. Яремко та ін. Серед зарубіжних вчених окреслені проблеми досліджували С. Адамс (S. Adams), С. Багінські (S. Baginski), К. Буско (C. Busco), Ш. Віллерс (C. Villiers), Е. Дженнінгс (A. Jennings), Г. Джібо Джоу (G. Zhibo Zhu), Х. Джонсон (H. Johnson), С. Джордж (S. George), Р. Екклз (R. Eccles), Д. Зальцман (D. Saltzman), Р. Каплан (R. Kaplan), П. Кваттроне (P. Quattrone), А. Круподерова, А. Ріккабоні (A. Riccaboni), Дж. Ніколас (J. Nicholas), Х. Оу (H. Ou), Д. Панков, Б. Поттер (B. Potter), Дж. Серафейм (G. Serafeim), Р. Сімнетт (R. Simnett), Р. Софат (R. Sofat), Дж. Уолен (J. Wahlen), М. Фріго (M. Frigo), Д. Хан, Р. Хауелл (R. A. Howell), П. Хорват, Л. Юдіна та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень за даною тематикою, проблема забезпечення корпоративного обліку і звітності адекватності сучасним умовам ведення бізнесу залишається невирішеною. Це потребує розробки уніфікованих корпоративних систем обліку і звітності та впровадження сучасних інформаційних технологій, що визначає тему, напрями дослідження, його мету, завдання, науково-методологічну та практико-орієнтовану значимість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертація виконана у відповідності до планів науково-дослідних робіт Національної академії статистики, обліку та аудиту за темою “Обліково-аналітичне забезпечення та контроль діяльності підприємств” (номер державної реєстрації 0118U005283) і Львівського торговельно-економічного університету за темами: “Моделювання національної системи обліку і контролю в умовах використання міжнародних стандартів фінансової звітності” (державний реєстраційний номер 0111U010544), “Інтегровані системи обліку в корпоративному управлінні: концепції, методологія, організація” (державний реєстраційний номер 01111U010539) та “Удосконалення методології та організації обліку, аналізу і контролю в системі управління підприємств основних галузей економіки” (державний реєстраційний номер 0111U010540). У межах тем автором проведені дослідження розвитку організації та методології інтегрованих систем обліку та звітності, використання бізнес-аналітики і бізнес-моделей в управлінні ресурсами підприємства при використанні сучасних інформаційних систем і технологій.

Мета і завдання дослідження. Дослідження базувалися на меті наукового обґрунтування розвитку сучасної теорії, методології, організації та практики діючих систем обліку і звітності, що разом з впровадженням сучасних інформаційних технологій та підтвердженням філософії становлення і розвитку інтегрованих систем в умовах інституційних змін дасть змогу забезпечити підпорядкування їх вимогам корпоративного управління та політики сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети нами були визначені і вирішені такі завдання:

- проаналізувати існуючі підходи до бухгалтерського обліку з погляду створення цінності для різних груп користувачів;
- визначити методологічні підходи до гармонізації і уніфікації бухгалтерського обліку, найбільш релевантні для потреб управління корпоративними структурами;
- сформувати концептуальну модель ведення обліку в умовах віртуалізованих корпоративних інформаційних систем на засадах інтегрованого та економічно обґрунтованого підходу;
- розробити розширену інформаційну систему обліку для підтримки управлінських рішень різного часового діапазону, здійснення управлінського контролю і підготовки різних форм корпоративної звітності;
- надати пропозиції щодо розширення інформаційно-аналітичних можливостей корпоративних систем планування ресурсів (ERP);
- обґрунтувати теоретичні та методологічні положення обліку для сталого розвитку як основи формування економічних, соціальних та економічних показників корпоративної звітності;
- дослідити можливості застосування хмарних сервісів для корпоративного обліку і звітності;
- дослідити порядок формування обліково-інформаційної системи контролінгу та її вплив на вибір стратегії підприємства для забезпечення ефективного використання його потенціалу і конкурентних переваг;
- удосконалити організаційно-методичне забезпечення побудови моделі контролінгу в інтегрованій обліковій системі для підвищення якості інформаційних процесів управління;
- адаптувати процедури оцінки ефективності контролінгу та побудувати модель дискримінантного аналізу для формування якісного інформаційного базису у системі корпоративного управління;
- визначити інституційні передумови та методологічні засади підготовки інтегрованої звітності компаній;
- вибрати оптимальний формат подання бізнес-моделі компанії і запропонувати концепцію включення до неї показників фінансової та управлінської звітності корпорації;
- запропонувати механізм інтегрування різних підсистем обліку і звітності для задоволення диференційованих інформаційних запитів зовнішніх і внутрішніх користувачів;
- удосконалити підходи до проектування бізнес-процесів обліку і звітності для корпорацій з різним рівнем централізації управління та різними підходами до інформаційно-комунікаційної політики;
- обґрунтувати нову концепцію уніфікованої корпоративної системи обліку і звітності для підвищення надійності обліку і чіткого регламентування функцій облікових працівників;

– виробити комплекс організаційних заходів для побудови уніфікованої системи документування в корпораціях з урахуванням сучасних вимог до електронного документообігу.

Об'єктом дослідження є теорія, методологія, організація, розвиток і становлення інтегрованих систем обліку і звітності.

Предметом дослідження є комплекс обґрунтованих теоретичних і організаційно-методологічних засад розвитку інтегрованих систем обліку та звітності в контексті сучасних запитів корпоративного менеджменту.

Методи дослідження. Під час дослідження для вирішення поставлених завдань застосовувалися методи аналізу і синтезу, зведення та групування, класифікації й анкетування, історичного, праксеологічного, інституціонального підходів тощо. Теоретичним і методологічним підґрунтям досліджень є загальноновизнані наукові та філософські методи пізнання, діалектичне мислення і системний підхід до вивчення проблем належного інформаційного забезпечення зростаючих запитів на обліково-аналітичну інформацію від різних рівнів корпоративного менеджменту. Поєднання діалектичного мислення і системного підходу до пізнання процесів в інтегрованих системах обліку і звітності та в сучасних теоріях і тенденціях практики дозволило обґрунтувати нові концепції їх розвитку.

Інформаційною базою проведеного дослідження слугували наукові доробки вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені питанням теорії, методології, організації та практики розвитку інтегрованих систем обліку і звітності в корпоративному управлінні, моделюванні та бізнес-аналітиці; Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності; Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку; фактичні дані досліджуваних підприємств (компаній), анкетувань їх співробітників і працівників аудиторських фірм; статті і матеріали конференцій; IT-ресурси та інші.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у теоретико-методологічних, організаційних, концептуальних і практичних засадах уніфікованих систем обліку та звітності, удосконалення їх на основі бізнес-аналітики і управління знаннями, бізнес-моделей та корпоративних інформаційних систем і використання їх в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Основні результати проведеного дослідження, які визначають наукову новизну дисертаційної роботи, характеризуються такими теоретичними та практичними положеннями:

вперше:

– запропоновано розширену інформаційну систему обліку (PICO), яка, являючи собою складне поєднання технологій, виконавців, процедур і даних для управління процесами та діяльністю корпорації, дозволяє відображати реальні факти і події, що відбулися, імітувати такі події для варіантного аналізу та прийняття прогнозних і стратегічних рішень. Це забезпечує додаткові здатності облікової інформаційної системи щодо використання оперативного обліку, можливостей бізнес-аналітики, управлінського контролю і підготовки варіантів корпоративної звітності у змістовному діапазоні;

– розроблено концептуальні основи включення показників фінансової та управлінської звітності у канву бізнес-моделі корпорації, яка, на відміну від інших способів подання інформації про створення вартості, дозволяє поєднати чинники ціннісної пропозиції компанії з фінансовими показниками, інформацією за операційними сегментами, використанням інтелектуального капіталу та іншими елементами корпоративної звітності;

– сформульовано концепцію уніфікованої корпоративної системи обліку і звітності (УКСОЗ), що включає регламенти і стандарти трьох рівнів (облікової політики; корпоративних регламентів, класифікаторів та довідників; детальних інструкцій із застосування корпоративних стандартів) та створює основу для виконання основних облікових робіт, забезпечення надійності інформаційних потоків шляхом встановлення однозначних правил;

удосконалено:

– теоретичні підходи до розгляду бухгалтерського обліку як окремого бізнес-процесу, на виході якого отримується цінний з погляду різних груп користувачів інформаційний продукт (фінансова, нефінансова, інтегрована звітність);

– концептуальну модель інтегрованого обліку в умовах віртуалізованих корпоративних інформаційних технологій, в якій реалізується єдина організаційна система різних видів обліку та податкових розрахунків. У системі за рахунок раціональної конвергенції елементів досягається достовірність, порівнянність та економія собівартості отримання облікової інформації;

– теоретико-методологічне обґрунтування обліку для сталого розвитку, який забезпечує формування економічних, соціальних та екологічних показників корпоративної звітності. Це допомагає зацікавленим сторонам компанії приймати рішення, що базуються на структурованій належним чином обліковій інформації та розвиненій бізнес-аналітиці;

– методику застосування хмарних сервісів для реалізації облікової функції корпоративного управління та забезпечення ефективного контролю господарських операцій. Це дозволить впровадити електронні технології обробки даних, на основі яких керівництво корпорацій зможе розглядати інформацію та швидко верифікувати її для отримання впевненості й ухвалення обґрунтованих рішень;

– організаційні засади контролінгу підприємства на основі інтегрування обліку через внутрішній регламент контролінгу як саморегулюючої системи забезпечення і технологій обробки облікової інформації, що дає змогу корпоративним суб'єктам підвищувати ефективність досягнення оперативних і стратегічних цілей;

– критерії оцінки ефективності контролінгу та процедури економіко-математичного моделювання, які базуються на реальній інформації корпоративної звітності. Це дало змогу побудувати дискримінантну функцію класифікації підприємств, дозволяє визначати фінансовий стан кожного, здійснювати управлінський контроль оцінки стратегії, ризиків впливу на генерування вартості та зростання потенціалу сталого розвитку підприємства;

– механізм конструктивної інтеграції підсистем обліку (фінансового, управлінського, стратегічного), виділення етапів організації корпоративного обліку і звітності – методичного, технічного та організаційного. Це дозволяє розробляти індивідуалізовані, спроектовані під інформаційні запити внутрішніх і зовнішніх користувачів, системи обліку та звітності з високим рівнем кастомізації;

– організацію уніфікованої корпоративної системи документів (УКСД) з виділенням транснаціонального (міжнародного), національного, галузевого рівнів, рівня бізнес-одиниць та рівня підрозділів і робочих груп. Це сприяє реалізації сервісного підходу до управління корпоративною ІТ-інфраструктурою та підвищує фокусування внутрішнього контролю на ключових зонах інформаційного ризику;

набули подальшого розвитку:

– методологічні підходи та інструменти гармонізації та уніфікації бухгалтерського обліку на рівні корпоративних структур, що дозволяє, використовуючи інтегрований підхід до обліку та звітності, посилити потенціал існуючих облікових інформаційних систем в інтересах зацікавлених користувачів;

– розширення конфігурації інформаційної інфраструктури суб'єктів корпоративного типу, базовані на поєднанні планування ресурсів і бізнес-аналітики на основі адитивного підходу до розвитку інформаційних систем. Це дозволяє покращити часові, бюджетні та якісні характеристики облікового процесу і додати йому необхідну аналітичну складову та інформаційну завершеність;

– інституційні передумови та методологічні засади формування інтегрованих звітів як основи розвитку нової парадигми корпоративної звітності. На відміну від існуючої парадигми, це посилюватиме інформаційне забезпечення вартісно-орієнтованого управління корпораціями;

– обґрунтування обліково-інформаційного забезпечення системи контролінгу як цілісної моделі, базованої на інтеграції обліку та контрольо-аналітичних інструментів, необхідної для досягнення поточних і стратегічних цілей, координації та розподілу ресурсів підприємства, що дає змогу управляти його бізнес-процесами;

– підходи до проектування бізнес-процесів обліку і звітності в корпораціях, що передбачають розподіл відповідальності між головною і дочірніми компаніями. Це дозволяє уніфікувати процедури збирання інформації, її обробки, оцінки, контролю та формування звітних форм в структурах корпоративного типу.

Практичне значення результатів проведеного дослідження полягає в тому, що сформульовані й обґрунтовані у дисертаційній роботі наукові ідеї та рекомендації, які методологічно узагальнені і мають прикладний характер, дозволяють корпоративним структурам (за типом об'єднання) уніфікувати системи обліку на основі бізнес-аналітики та формувати корпоративну звітність (внутрішню управлінську, нефінансову, інтегровану тощо) з елементами бізнес-моделювання, а відповідно, покращити систему оперативного і стратегічного управління. Результати дослідження, отримані автором, можуть бути використані

суб'єктами бізнесу різних галузей економіки при впровадженні сучасних систем обліку і звітності, а також при формуванні сучасної методології обліку для сталого розвитку і при розробленні освітніх програм у закладах вищої освіти та при професійному навчанні.

Основні пропозиції щодо впровадження інтегрованих систем обліку і звітності в управлінні підприємствами корпоративного типу отримали практичне використання:

– на загальнодержавному рівні: у Міністерстві фінансів України щодо використання їх при розробці і вдосконаленні нормативно-правового забезпечення та методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку і звітності в Україні, у тому числі при підготовці національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у частині загальних вимог до фінансової та консолідованої фінансової звітності (довідка № 31-21000-14-17/37712 від 30.12.2016 р.); у Всеукраїнській центральній спілці споживчих товариств (Укркоопспілка) при підготовці корпоративних стандартів обліку і звітності, що включають в себе уніфіковану систему документів, план рахунків, типові проведення, облікові процедури тощо (довідка № 50/13 від 23.03.2016 р.);

– на рівні професійних громадських організацій: у Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України при формуванні програм професійних навчань бухгалтерів та аудиторів з питань уніфікації і гармонізації корпоративної звітності, а також щодо методології інтегрованого обліку, що базується на формуванні єдиного підходу до складання звітності у багатопрофільних корпораціях і групах компаній (довідка № 26 від 17.03.2017 р.);

– на рівні суб'єктів господарювання: у ПАТ “Івано-Франківський арматурний завод” в частині побудови інтегрованої системи обліку на основі корпоративних стандартів обліку і звітності (довідка № 09/06-735 від 15.10.2014 р.); у ПАТ “Іскра” в частині використання авторської моделі уніфікації обліку та звітності (довідка № 2977 від 21.11.2014 р.); у ПАТ “Новокраматорський машинобудівний завод” у частині впровадження корпоративних стандартів обліку і звітності, розробки уніфікованої системи документів, уніфікації процедур обліково-контрольного контуру управління (довідка № 015/57 від 14.01.2015 р.).

Основні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Національної академії статистики, обліку та аудиту (довідка № 31/1 від 10.01.2019 р.) при викладанні дисциплін “Бухгалтерський облік в управлінні підприємством”, “Управлінський облік”, “Організація обліку”, “Консолідація фінансової звітності” та в науковій діяльності Львівського торговельно-економічного університету (довідка № 133/01-1.08 від 5.03.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно підготовленою науковою працею. Висновки та положення наукової новизни, які викладені у роботі та виносяться на захист, є власним доробком автора. Із досліджень, здійснених з іншими авторами, використано тільки ті розробки, які належать особисто автору. Внесок дисертанта за списком праць, за його редакцією або опублікованих з іншими авторами, вказано у переліку публікацій до дисертації.

Апробація результатів дисертації. Результати наукового дослідження, викладені в дисертаційній роботі, пройшли апробацію на 44 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, в процесі обговорення доповідей здобувача, що відображено в публікаціях [55–98].

Публікації. Основні дослідження, викладені в роботі, опубліковано в 99 наукових працях, у тому числі: 10 монографіях (1 одноосібна); 36 статтях у вітчизняних наукових фахових виданнях (19 одноосібних), з яких 19 статей опубліковано у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз цитувань; 8 статтях у наукових виданнях інших держав (5 одноосібних); 44 тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях (42 одноосібних); 1 праці, яка додатково відображає результати дослідження. Загальний обсяг публікацій становить 232,64 друк. арк., з яких автору належить 116,19 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи становить 550 сторінок друкованого тексту. Основний зміст дисертації викладено на 399 сторінках. Робота містить 26 таблиць на 33 сторінках, 45 рисунків на 45 сторінках, 11 додатків на 62 сторінках. Список опрацьованих джерел налічує 715 найменувань і викладений на 58 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано її мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення результатів дослідження, подано інформацію про їх апробацію та публікацію.

У першому розділі **“Концептуальні основи корпоративних систем обліку і звітності: теорія та практика”** систематизовано принципи і ключові елементи науки про облік в умовах глобалізації економіки та розвитку інформаційного суспільства, доведено переваги і недоліки сучасного обліку на підставі аналізу міжнародної та вітчизняної практик, розглянуто напрями гармонізації обліку і фінансової звітності, досліджено розвиток методології інтегрованого обліку та звітності при використанні корпоративних інформаційних систем.

Посилення інтеграційних процесів у міжнародному співробітництві призводить до глобалізації економіки (інтернаціоналізація корпоративного капіталу, перетворення інформаційних ресурсів і інтелектуального капіталу в найважливіший фактор виробництва тощо), основою якої виступають інформаційні технології та знання.

Завдяки технологічним інноваціям облік втрачає свій локальний характер, посідаючи вагоміше місце в інформаційно-комунікаційних мережах бізнесу. Він забезпечує низку переваг для суспільства, включаючи зниження інвестиційних ризиків, раціональне розміщення ресурсів, активізацію ділової активності тощо. Це обумовлює створення системи управління інформаційними процесами на рівнях господарських суб'єктів, корпоративних структур і держави в цілому.

Більшість невіртуальних, діючих систем обліку реалізують окремі (паралельні) для кожного виду обліку процеси, що суттєво збільшує навантаження на інформаційні ресурси підприємства (компанії) та підвищує вартість їх обслуговування. У корпоративних структурах існує об'єктивна необхідність готувати окрему звітність для потреб менеджменту, материнської компанії, зовнішніх користувачів (регуляторів та ін.). Це сповільнює процес підготовки звітності та його робить вартісним, а облік стає громіздким і обтяжливим. Подолати цю проблему допоможе створення єдиної системи інтегрованого обліку (рис. 1), що відбувається на рівні корпоративної облікової політики.

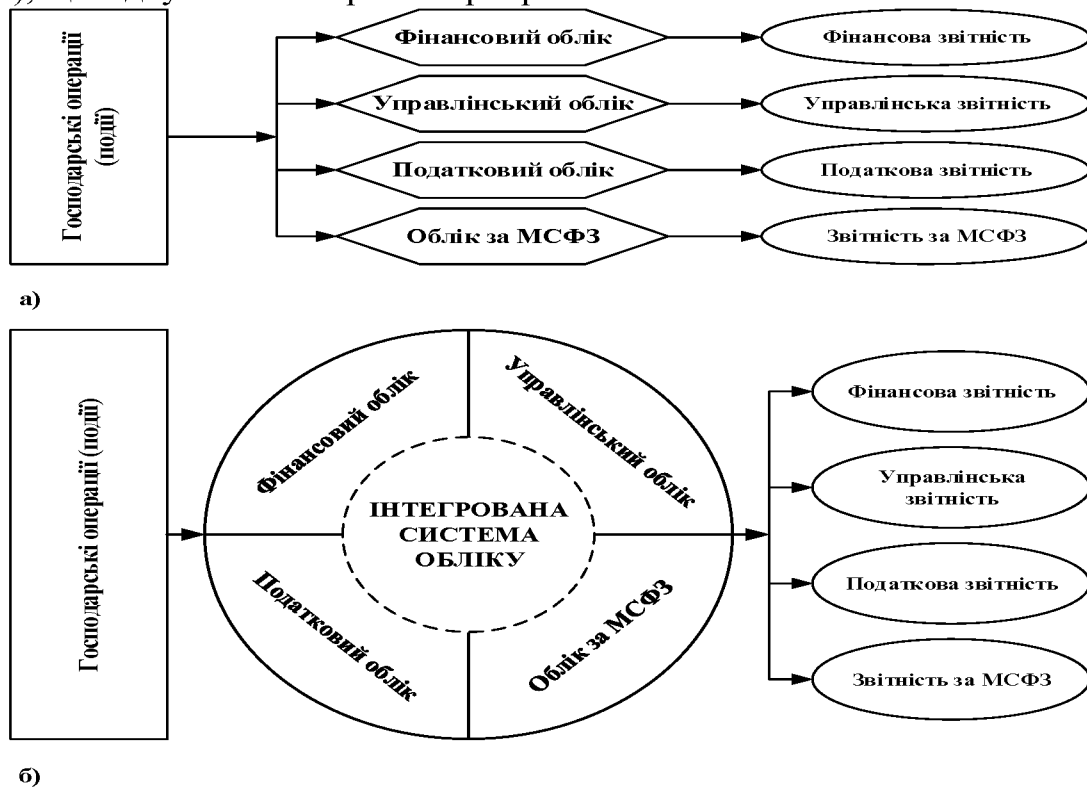

Рис. 1. Варіанти організації обліку господарських операцій та подій у корпоративних інформаційних системах: а) з паралельним обліком; б) з інтегрованим обліком (розроблено автором)

Облік в Україні не повною мірою відповідає викликам інформаційного суспільства. Виробництво інформації у системі бухгалтерського обліку відбувається переважно під тиском нормативів і регламентів, а не виходячи з економічних інтересів суб'єкта господарювання. Вирішення проблеми полягає у лібералізації та перебудові вітчизняного обліку згідно з міжнародною практикою. Розвиток облікової науки потребує створення певної цінності для користувачів у вигляді окремого бізнес-процесу, на виході якого отримується інформаційний продукт – звітність (фінансова, нефінансова, інтегрована та ін.).

Інтегрована звітність передбачає оприлюднення інформації для зацікавлених користувачів, покликаної висвітлювати як господарську діяльність підприємств та корпоративних об'єднань, так і фінансові, природні, соціальні, інтелектуальні ресурси, що використовуються та створюються ними.

Фундаментальні концепції інтегрованого звіту сконцентровані на видах капіталу (фінансовому, промисловому, інтелектуальному, людському, соціальному і природному), бізнес-моделі та процесах створення цінності протягом часу діяльності компанії. Основою інтегрованого звіту є інтегроване мислення. Це передбачає розгляд суб'єктом господарювання зв'язків між його різними операційними, функціональними одиницями та капіталами, які він використовує і за рахунок яких отримує необхідний результат.

Розвиток інтегрованої системи обліку і звітності має забезпечити прозорість її внутрішніх механізмів для того, щоб потреби передбачуваних користувачів облікової інформації задовольнялись у прийнятний та економічний спосіб. Впровадження інтегрованої звітності у практику діяльності українських підприємств є передумовою покращення якості корпоративного управління та формування підходів до вирішення суспільно-господарських проблем.

Другий розділ **“Генезис та архітектура корпоративних систем обліку і звітності”** розкриває концептуальні засади аналізу інформаційних систем обліку у корпоративному менеджменті, місце обліку і звітності у системах управління ресурсами підприємств, розвиток облікових систем на основі бізнес-аналітики і знань, реалізації обліково-контрольних процедур при використанні технологій реального часу і хмарних обчислень.

Корпоративне управління передбачає прийняття управлінських рішень у широкому діапазоні. Відповідно, у бізнесі набули поширення корпоративні інформаційні системи (КІС) та міжорганізаційні інформаційні системи, що є особливим типом інформаційних систем. Вони в сукупності формують єдиний контур управління і потребують вирішення спільних корпоративних завдань.

Впровадження КІС має на меті підвищення ефективності корпоративного управління. Вона залежить від використання облікової інформації, що формується у середовищі сучасних інформаційних систем і під впливом ІТ-технологій, є складним контентом і знаходить відображення в обліковій політиці, корпоративних регламентах обліку та звітності тощо. Вплив облікової інформації на ефективність корпоративного управління є високим, так оцінюють 68% опитаних автором керівників 54 підприємств України, 26% вважають такий вплив середнім, 6% – низьким, немає впливу - не зазначив жоден з опитаних.

Інформаційні системи обліку, вбудовані в КІС, забезпечують подання фінансової звітності, використання таких інструментів управлінського обліку, як бюджетування, облік за центрами відповідальності тощо. Завдяки цьому забезпечується реалізація можливостей фінансового менеджменту та управлінського контролю. Результати дослідження дали змогу запропонувати концептуальну модель розширеної інформаційної системи обліку (PICO) з додатковими опціями, що допомагає реалізувати ключові завдання управлінського контролю та підготовки корпоративної звітності (рис. 2). Модель пропонується реалізувати на основі популярних рішень класу ERP (Enterprise Resource Planning), доповнених засобами бізнес-аналітики та іншими додатками.

Рис. 2. Концептуальна модель розширеної інформаційної системи обліку (розроблено автором)

РІСО являє собою поєднання технологій, людей, процедур і даних (фактів) для управління процесами та діяльністю компанії, яка імітує події для варіантного аналізу та прийняття рішень.

Уніфікована природа ERP-системи дозволяє отримати переваги, включаючи зменшення імовірності помилок, високу ефективність та широке охоплення інформаційних джерел. Серед ключових модулів ERP-систем є інформаційні блоки, що відповідають за ведення бухгалтерського обліку, контролінг платежів і розрахунків, підготовку консолідованої корпоративної звітності тощо. Результати досліджень, проведених автором в 26 вітчизняних компаніях, свідчать, що впровадження систем ERP дозволяє їм використовувати такі інструменти управлінського обліку та контролю, як облік за центрами прибутку, бюджетування, калькулювання собівартості за повними витратами, калькулювання за видами діяльності (ABC), таргет-костинг.

Важливим є адитивний підхід до розвитку КІС, коли ERP доповнюється іншою інформаційною системою, більш “аналітичною” та придатною для гнучкого вирішення стратегічних завдань корпоративного управління системою бізнес-аналітики (Business Intelligence), що подано на рис. 3.

Традиційні підходи до обліку та звітності, орієнтовані на формування масивів історичної фінансової інформації, не дозволяють виділити та зосередитися на ключових чинниках створення вартості, характерних для економіки знань, що, відповідно, не забезпечують ефективності рішень з розвитку

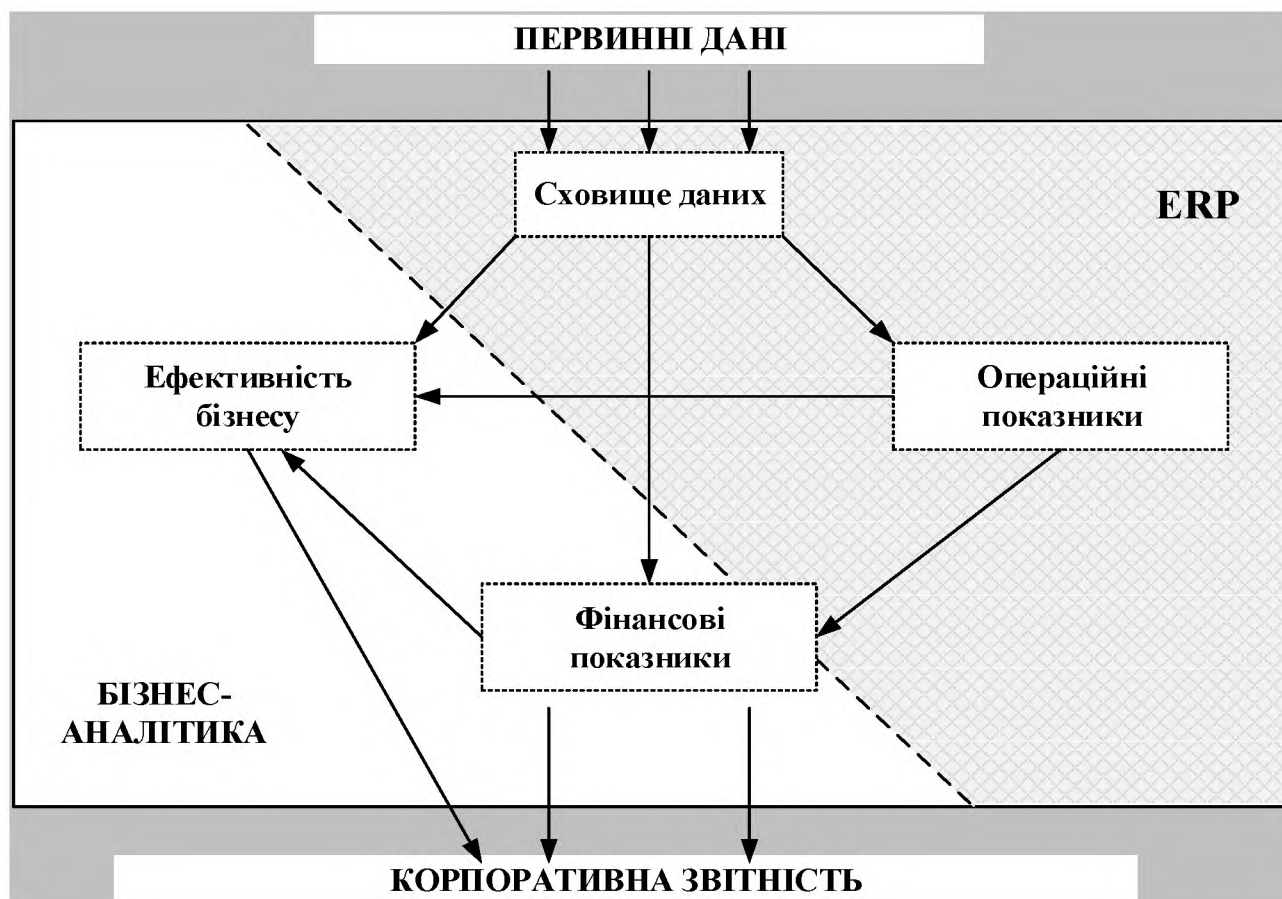

Рис. 3. Поєднання ERP та бізнес-аналітики за адитивного підходу до розвитку КІС (розроблено автором)

бізнесу. Інтегрування бізнес-аналітики та управління знаннями, як показують дослідження, дає змогу використовувати до 50-60% інформації, що обробляється, в корпоративному управлінні.

Для вітчизняних компаній, що складають корпоративну звітність про сталий розвиток (часто називають нефінансовою, інтегрованою), основою її підготовки є “облік для сталого розвитку” (sustainability accounting). Для розширення його можливостей запропоновано модель обліку сталого розвитку на основі бізнес-аналітики. Вона забезпечує формування тих розділів корпоративної звітності, які відображають сукупність економічних, соціальних та екологічних чинників.

Здобутки у сфері корпоративного управління, пов’язані з впровадженням хмарних ERP-рішень, визначаються як скорочення витрат на ІТ, звітність і аналітику, підвищення продуктивності праці користувачів, позитивні зміни у системі бухгалтерського обліку та задоволення клієнтів. Облік в “хмарах” використовує відкритий стандарт для обробки записів, що є основою інтегрування різних за призначенням та функціоналом додатків в одному “портфелі рішень”.

Існують моделі побудови хмарних сервісів – внутрішня (приватна), зовнішня (публічна) і гібридна (поєднано характеристики приватної та публічної). Запропоновано власне бачення організації хмарних сервісів для облікової функції корпоративного управління (організація у “хмарі” централізованих тимчасових чи постійних архівів електронних оригінальних документів чи їх сканованих копій;

організація спільної роботи у “хмарі” над документами декількох користувачів одночасно тощо). Розроблено модель безперервного аудиту, що базується на сучасній клієнт-серверній архітектурі і передбачає щільну мережеву взаємодію у реальному часі між низкою пов’язаних веб-серверів.

У третьому розділі **“Уніфікація систем обліку та формування інтегрованої звітності суб’єктами корпоративного управління”** розглянуто принципи підготовки інтегрованої звітності в організаціях корпоративного типу, досліджено підходи до формування бізнес-моделей компаній і їх відображення у корпоративній звітності, обґрунтовано необхідність уніфікації процесів підготовки внутрішньої управлінської звітності та формування прогностичних показників діяльності підприємств на основі уніфікованої системи обліку та звітності.

Облікова система та парадигма звітності, яка формується на її основі, мають бути трансформовані, забезпечувати адекватність бухгалтерського обліку сучасним соціально-економічним реаліям. Формування нової парадигми бухгалтерської звітності спрямовується на подолання розбіжностей між змістом бухгалтерської звітності та очікуваннями зовнішніх користувачів, зокрема внутрішніх інвесторів і держави, оскільки нефінансова звітність, яку сьогодні оприлюднюють більшість компаній, не задовольняє їхні потреби.

Інтегрована звітність є результатом еволюції облікової системи у напрямі забезпечення зростаючих вимог користувачів, прозорості та релевантності облікової інформації. На відміну від інших форм звітності, порядок складання яких регулюється нормативно, інтегрована звітність стала наслідком поступового накопичення досвіду корпоративного звітування під впливом вимог ринку.

Особливістю інтегрованої звітності є подання в ній інформації в розрізі структури капіталу підприємства (фінансовий, виробничий, людський, природний, соціальний, інтелектуальний), не передбаченого в фінансовій звітності. Виникає необхідність рекласифікації об’єктів в системі бухгалтерського обліку та внесення змін до складу критеріїв визнання активів. Окремі з них обліковуються у складі витрат періоду, а це впливає на створення вартості підприємства. Згідно із запропонованою концепцією інтегрованої звітності вартість слід розглядати в розрізі кількох основних рівнів, де кожен наступний рівень включає попередній: рівень вартості для підприємства; рівень загальної вартості; рівень вартості для суспільства.

Утвердження інтегрованої звітності як елемента облікової системи передбачає її спрямування на висвітлення складових бізнесу, що впливають на стратегічний розвиток компанії та формування її вартості у довгостроковій перспективі. Особливо це підтримується компаніями економічно розвинених країн, де традиції їх функціонування сформувались історично.

Нова ідеологія підготовки корпоративної звітності, підтримана прихильниками концепції сталого розвитку, передбачає застосування інтегрованого підходу до оприлюднення інформації, де обов’язковим елементом є бізнес-модель компанії. Дослідження свідчать про існування різних підходів. Ключовим поняттям бізнес-моделі є бізнес-логіка процесів створення цінності для зацікавлених сторін.

Дослідження автором практики українських підприємств показало, що лише

11,1% (6 з 54 підприємств) застосовували бізнес-моделі для розробки своєї облікової політики, 5,6% (3 з 54) використовували бізнес-моделі для підготовки річної фінансової звітності і 13,0% (7 з 54) – нефінансової. Таким чином, бізнес-моделі ще не посіли належного місця у вітчизняній обліковій практиці. Це стосується як сфери фінансової звітності, так і сфери підготовки різних нефінансових звітів, таких як звіти про прогрес (COPs), про сталий розвиток (за стандартами GRI 3 або GRI 4).

Відсутність єдиного підходу (шаблону) до подання інформації про бізнес-модель компанії дещо знижує цінність такої інформації для користувачів (погіршується порівняльність інтегрованої звітності різних компаній, зменшується сфера застосування типових аналітичних інструментів). Запропонована канва бізнес-моделі значною мірою сприяє вирішенню проблеми (рис. 4). Її універсальність та адаптивність дають змогу отримати єдину методологічну основу для висвітлення інформації про чинні бізнес-моделі у річній звітності компаній та інтегрувати у них важливі показники фінансової та управлінської звітності фірми.

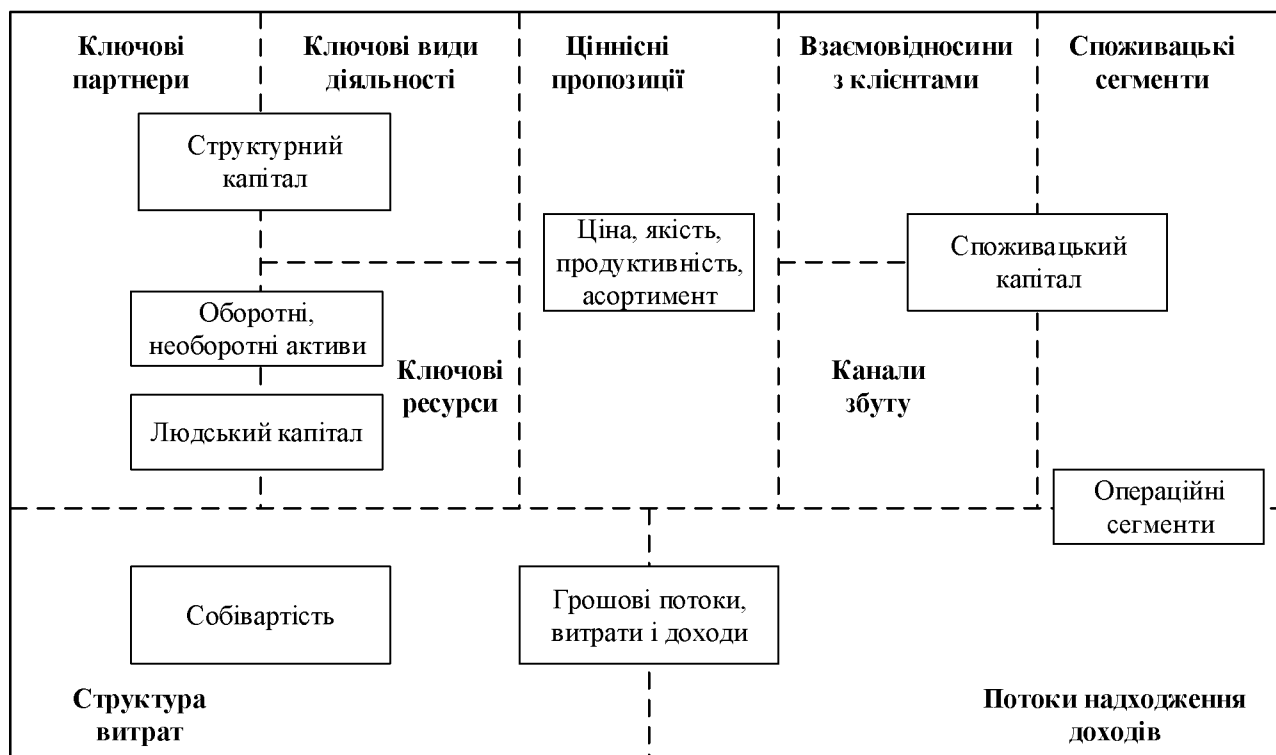

Рис. 4. Інтегрування показників фінансової та управлінської звітності у канву бізнес-моделі (розроблено автором)

Реалізація уніфікованої бізнес-моделі управлінської звітності на підприємстві дає змогу сформувати єдиний потік цілісної управлінської інформації. Вона може використовуватися на різних рівнях управління (оперативному, тактичному, стратегічному) та слугувати засобом інформаційної підтримки різних підсистем управління (соціального, вартісноорієнтованого, управління інтелектуальним капіталом, стратегічного менеджменту тощо). Як результат менеджери ініціюють впровадження альтернативних управлінських обліково-аналітичних систем,

спроможних забезпечувати краще (більш повно та в необхідних аналітичних розрізах) інформування про стан і результати діяльності підприємства.

Внутрішня управлінська звітність, орієнтована на стратегічний рівень управління, містить набір показників, необхідних для планування, ефективної реалізації і контролю стратегії підприємства та надання інформації про ризики для управління ними, значна частина яких акумулюється у запропонованому Звіті про управління. Запропоновано модель взаємодії системи стратегічного управління і системи управлінської звітності (рис. 5). З метою уніфікації та регламентації такої звітності розроблено Внутрішній регламент корпоративної звітності.

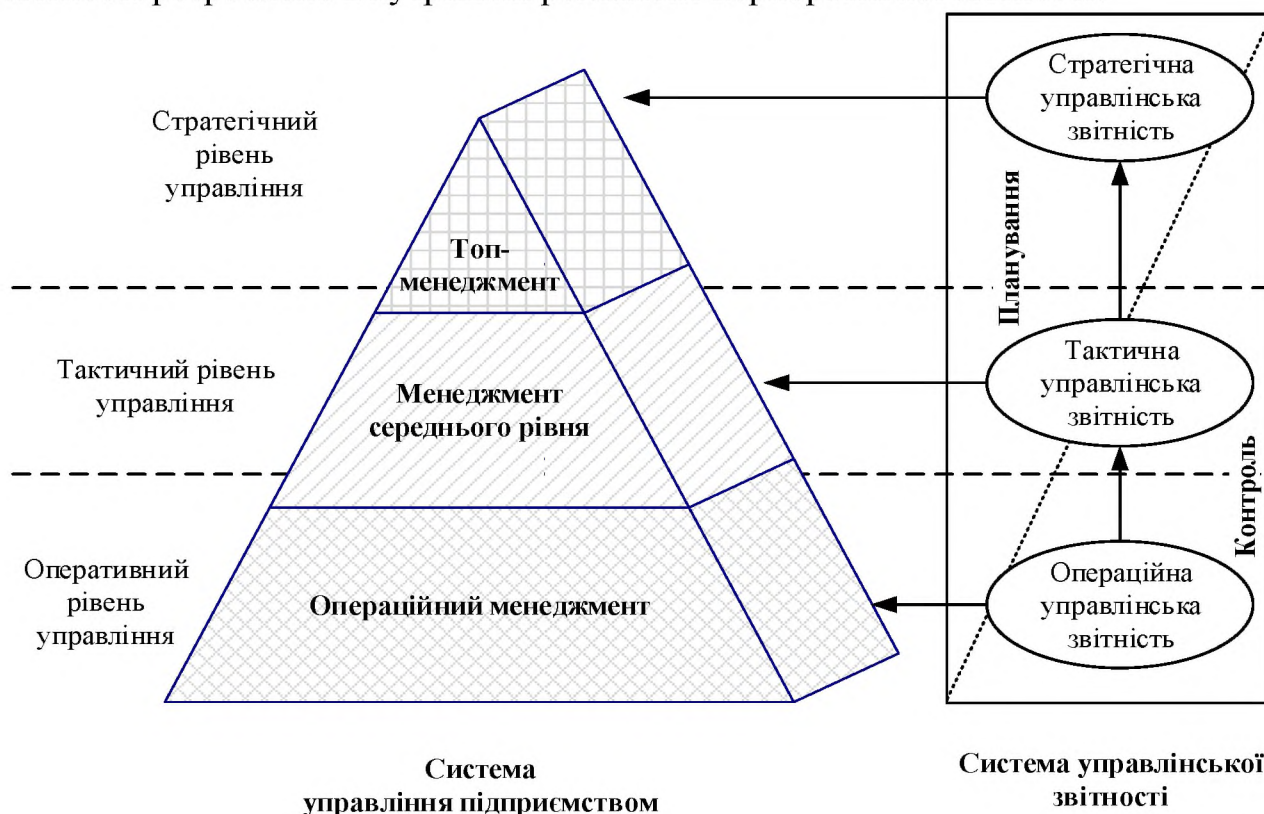

Рис. 5. Взаємозв'язок системи стратегічного управління та системи управлінської звітності (розроблено автором)

Розвиток чинної парадигми корпоративної звітності передбачає формування прогностичної фінансової звітності. Надаючи інформацію про прогностичні показники, інтегрована звітність обґрунтовує взаємозв'язок між поточними і майбутніми результатами діяльності підприємств. Звітність надає інформацію про те, як вони впливають на ймовірність зміни поточної вартості підприємства та підтримують її збереження в короткостроковій і довгостроковій перспективах. Спираючись на досвід підприємств, які займаються фінансовим прогнозуванням, і на результати досліджень, запропоновано концептуальну модель формування і представлення прогностичної фінансової звітності (рис. 6).

Оприлюднення прогностичної фінансової інформації на основі використання облікових даних є одним із шляхів підвищення її корисності для різних підсистем управління підприємством, зокрема фінансового менеджменту та розробки стратегії управління вартістю. Для зовнішніх користувачів довіри викликає

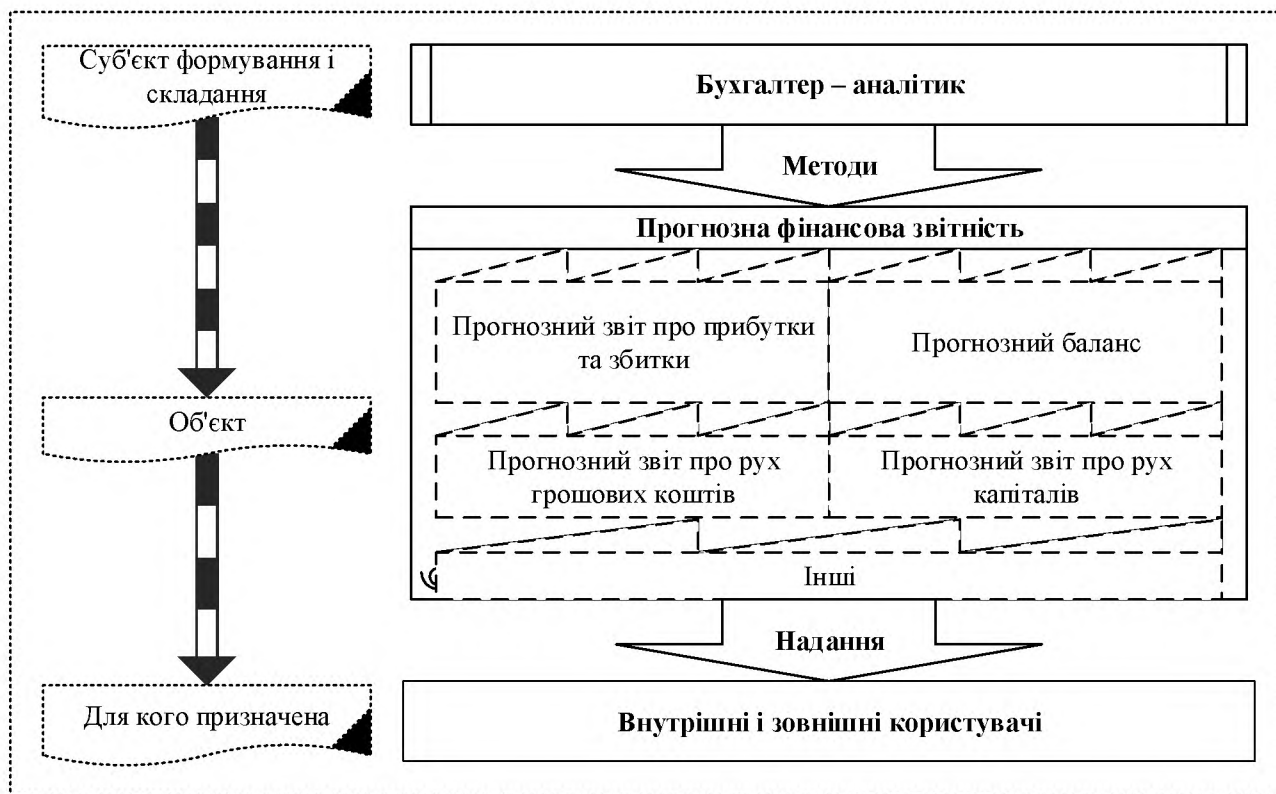

Рис. 6. Концептуальна модель формування і подання прогновної фінансової звітності (розроблено автором)

прогнозна інформація, сформована за МСФЗ. Така звітність відповідає фінансовим інтересам інвесторів і зацікавленостям рейтингових агентств, що на підставі інформації про досягнення підприємства визначають тенденції його розвитку.

У четвертому розділі **“Інтегрування облікової функції у систему контролінгу як інформаційно-інноваційного ресурсу управління корпоративною структурою”** досліджуються обліково-інформаційні функції контролінгу у системі управління підприємством, розглядається його організаційно-методичне забезпечення в умовах інтегрованої системи обліку, оцінюється ефективність контролінгу у системі корпоративного управління та аналітичного інструментарію інтегрованої звітності у системі діагностики підприємства.

Контролінг є відносно новою концепцією управління. Він забезпечує інструментальну та методичну узгодженість функцій менеджменту. Перебуває на перетині інформаційного забезпечення, обліку, аналізу, контролю й координації. Він посідає особливе місце в управлінні компанією, інтегрує, координує і згруповує ці функції, не замінюючи систему управління, та забезпечує її перехід на якісно новий рівень.

Система контролінгу згідно з його інформаційною концепцією здатна раціоналізувати та оптимізувати інформаційні потоки підприємства. Відповідно до концепції координації, з акцентом на планування та контроль, вона надає змогу

забезпечувати прозорість та системність роботи менеджменту підприємства, спрямовувати ухвалені рішення на його стратегічні цілі.

Враховуючи особливості управління та діяльності корпоративних структур, подано схеми дії і процесу контролінгу. Основним призначенням контролінгу є вплив на управлінський механізм досягнення підприємством стратегічних цілей на базі використання інтегрованої інформації систем обліку та контрольно-аналітичних інструментів. Синтезуючи внутрішню та зовнішню інформацію на підприємстві, він виробляє альтернативні варіанти розвитку подій, тим самим здійснюючи прогнози про можливі наслідки ухвалення рішень і перспективи розвитку суб'єкта господарювання.

Протягом останніх років розвиваються концепції контролінгу, що координують та інтегрують діяльність підприємств з метою максимізації вартості їх бізнесу, серед них концепція контролінгу ланцюга створення вартості (Value Chain Controlling). Побудова контролінгу на основі вартісного підходу передбачає створення його моделі щонайменше з трьох складових – методологічної, організаційної і технічної.

Ефективним методом впровадження контролінгу є поетапна трансформація інформаційних потоків та управлінських впливів всередині підприємства. Виокремлено етапи: визначення цілі; впровадження управлінського обліку і звітності; впровадження процедур планування; впровадження процедур і механізмів контролю. Це передбачає послідовне проведення заходів, ефективність кожного з яких можна оцінити відразу після здійснення. Закріплення окреслених процедур контролінгу пропонується здійснювати за допомогою розробленого розпорядчого документа – Внутрішнього регламенту контролінгу підприємства.

Використання досліджених методик визначення показників ефективності надасть можливість системі контролінгу в оперативному режимі аналізувати, прогнозувати та планувати діяльність підприємства з метою оцінки бізнес-інформації та прийняття управлінських рішень. Відповідаючи новим вимогам до управління, характеру вирішуваних при цьому завдань і методів їх вирішення, впровадження контролінгу на підприємствах дозволить досягти ефективного управління витратами, власними ресурсами, оперативно реагувати на зміни в діяльності, розробляти й опрацьовувати варіанти управлінських рішень, здійснювати порівняльний аналіз отриманих результатів, забезпечувати економічну ефективність діяльності підприємств.

Існуючі підходи до оцінки контролінгу дали змогу систематизувати якісні показники ефективності його застосування та виокремити їх в розрізі: інформаційних (7 показників), економіко-стратегічних (2 показники) і організаційно-управлінських ознак (4 показники).

При впровадженні системи контролінгу та його функціонуванні на підприємстві для оцінки й аналізу рівня управління є ефективним використання запропонованої факторної моделі. Вона побудована на основі інтегрального методу та інформує порядок впливу кожного фактора на визначення результативності цього процесу на підприємстві.

Зважаючи на нові вимоги до управління, характер вирішуваних завдань і методів їх вирішення, запропоновано матрицю змін елементів управління за результатами впровадження системи контролінгу на підприємстві.

Беручи до уваги, що одним з методів фінансового аналізу та прогнозування ефективності діяльності підприємств є дискримінантний аналіз, проведений у пакеті Statistica 8.0 методом покрокового включення змінних, за результатами його отримано класифікаційну матрицю (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікаційна матриця результатів дискримінантного аналізу досліджуваних підприємств

Рядки – вихідна класифікація; стовпці: ймовірна класифікація			
Критерій	Коректність, %	G_1:0 – p=0,533	G_2:1 – p=0,467
Гр. 1:0 – підприємства, що не подають нефінансову (або інтегровану) звітність	90,000	36	4
Гр. 2:1 – підприємства, що подають нефінансову (або інтегровану) звітність	91,429	3	32
Разом	x	39	36
Середній показник	90,667	x	x

Джерело: сформовано автором за результатами обчислень

Результатом використання аналітичного інструментарію контролінгу є розроблена автором дискримінантна функція класифікації підприємств, за наявності інтегрованої (чи нефінансової) звітності та прогнозування можливості переходу до її складання. Вона побудована на реальних інформаційних даних про діяльність 15 великих підприємств (використано показники інтегрованої, нефінансової та (або) фінансової звітності):

$$Z = -20,52 + 23,27z_2 + 17,73z_3 - 7,04z_4 + 3,28z_5 - 2,28z_6 + 1,25z_7 - 4,89z_8 - 0,68z_{12},$$

яка дає змогу класифікувати об'єкти. Межею класифікації слугує величина

$$\bar{f} = \frac{f_0 + f_1}{2} = -0,058. \text{ На підставі даних досліджуваних підприємств для кожного}$$

розраховано значення функції, що визначає імовірність віднесення їх до відповідної групи класифікації (табл. 2).

Функція дає змогу визначити фінансовий стан підприємства, скориставшись значеннями найінформативніших показників його діяльності, що об'єднуються в інтегральний критерій. Прикладний алгоритм побудови функції є доцільним при вибірковій діагностиці параметрів фінансового стану, прогнозуванні банкрутства, оцінюванні зони ризику, в якій перебувають підприємства. Він дає можливість отримати інтегральну оцінку фінансовій позиції досліджуваного об'єкта, відкриває перспективи моніторингу та прогнозування розвитку ситуації.

Таблиця 2

Імовірність віднесення підприємств до відповідних груп класифікації

Назва підприємства	Імовірність віднесення до групи підприємств, які	
	не подають нефінансову звітність	подають нефінансову звітність
ПАТ “КПМГ Аудит”	0,990349	0,009651
ПАТ “Львівобленерго”	0,835301	0,164699
ПАТ “Іскра”	0,954938	0,045062
ПАТ “Івано-Франківський арматурний завод”	0,999918	0,000082
ПАТ “Прикарпаттяобленерго”	0,973364	0,026636
ПАТ “Укргазвидобування”	0,601151	0,398849
ПАТ “Новокраматорський машинобудівний завод”	0,974523	0,025477
ПАТ “ОТІС”	0,964783	0,035217
ПАТ “Концерн Галнафтогаз”	0,202069	0,797931
ПАТ “Оболонь”	0,447400	0,552600
ПАТ “Рівнеазот”	0,000484	0,999516
ПАТ “Укртелеком”	0,008426	0,991574
ПАТ “Інститут транспорту нафти”	0,233721	0,766279
ПАТ “Карлсберг Україна”	0,392308	0,607692

Джерело: сформовано автором за результатами обчислень

Контролінг створює інформаційне та технологічне забезпечення довгострокового та ефективного функціонування структур корпоративного типу. Пріоритет контролінгу полягає в розробці єдиної моделі інтегрованої звітності підприємств (компаній) з урахуванням національних особливостей. Це надає комплексну оцінку стратегії, системи управління, ризиків впливу на генерування вартості та зростання потенціалу стійкого розвитку.

У п'ятому розділі “**Організація уніфікованої системи обліку і звітності**” розглянуто організацію впровадження уніфікованої системи обліку і звітності в корпоративних об'єднаннях, особливості розробки внутрішньофірмових регламентів і стандартів обліку та звітності, оптимізацію документообігу в обліково-контрольному контурі управління.

Інтегровані в структуру корпорації облік і звітність стають інформаційною (передбачає збирання, обробку та надання інформації) і документальною (функціонує завдяки використанню документів) системою за умов включення підсистем фінансового, управлінського та стратегічного обліку. Вона формується на перетині інформаційного, технологічного, організаційного та інших вимірів, повинна враховувати особливості структурних підрозділів, що входять до складу корпорації.

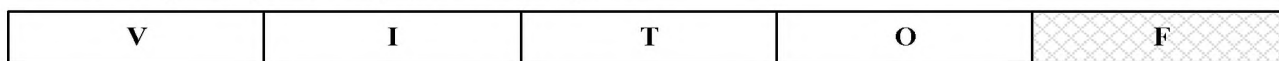
Корпоративна система, що має складну організаційно-понятійну структуру, залежить від корпоративної культури. Облікова політика, внутрішні норми і стандарти обліку, інструкції та регламенти віддзеркалюють цінності і принципи, котрі впроваджує керівництво, виконання яких слугує запорукою продуктивної

взаємодії дочірніх компаній, структурних підрозділів та окремих співробітників. Виділення інформаційних підсистем і елементів корпоративної системи обліку повинно пов'язуватися між собою (мати єдине інформаційне середовище) та сполучатися із зовнішнім середовищем.

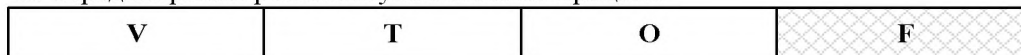
Для інтеграції підсистем обліку автором виділено етапи організації інтегрованої корпоративної системи обліку і звітності: методичний (моделює вибір конкретного інструментарію обліку), технічний (враховує вибір оптимальних форм обліку і звітності), організаційний (передбачає організацію бізнес-процесів обліку і звітності та роботи облікового апарату).

Модель бізнес-процесів має бути незалежною від діючої організаційної структури компанії, яка може зазнавати змін. Варіанти регламентування бізнес-процесів обліку та звітності можуть змінюватися і доповнюватися, виходячи з конкретної ситуації, але взаємозв'язки з іншими бізнес-процесами мусять вибудовуватися на основі теоретичної бізнес-моделі компанії (рис. 7).

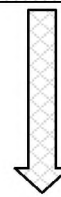
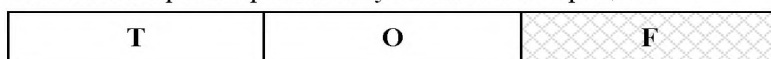
А. Високий рівень регламентування бізнес-процесів

Б. Середній рівень регламентування бізнес-процесів

С. Низький рівень регламентування бізнес-процесів

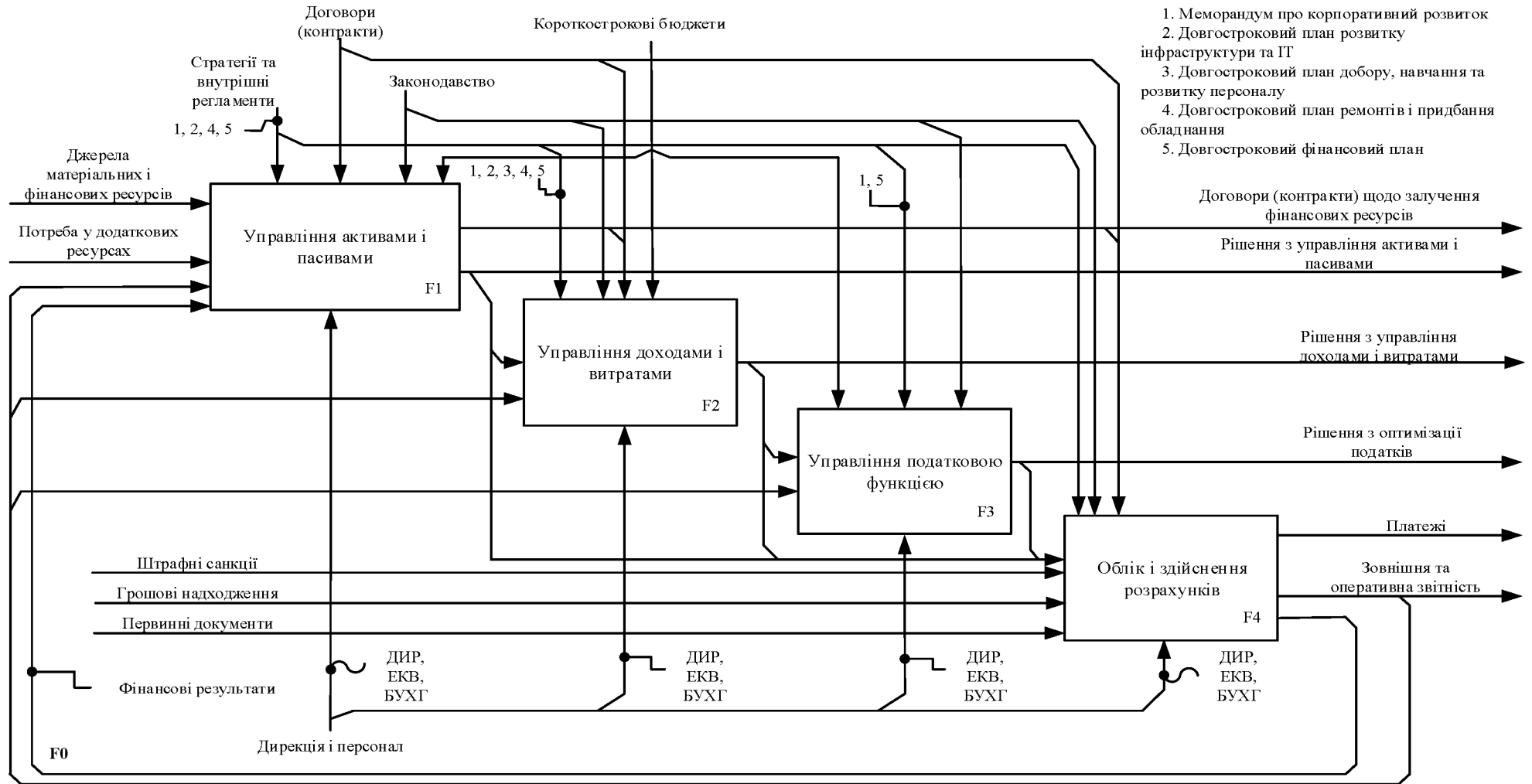

(f1, f2, ... – бізнес-процеси)

F	f1	f2	f3	f4	f5	f6	...
f1	0	1	1	0	0	0	...
f2	0	0	1	0	0	0	...
f3	0	0	0	1	0	0	...
f4	0	0	0	0	1	1	...
f5	0	0	0	0	0	0	...
f6	0	0	0	0	0	0	...
...	...	...	...	...	...	...	...

Рис. 7. Теоретична модель регламентування бізнес-процесів обліку і звітності в корпоративному об'єднанні (розроблено автором)

Такий підхід відповідає потребам уніфікації бізнес-процесів обліку і звітності у межах крупних холдингів та інших диверсифікованих структур, призводить до створення референтної моделі бізнес-процесів для дочірніх компаній чи окремих господарських підрозділів. Модель розроблена для декількох варіантів регламентування бізнес-процесів обліку і звітності. Автором також запропонована модель бізнес-процесу “Управління ресурсами та обліковою функцією” (рис. 8), сформована за допомогою нотації IDEF0 (логічна послідовність виконання робіт).

Умовні позначення: ДИР – Дирекція, ЕКВ – економічний відділ, БУХГ – бухгалтерія.

Рис. 8. Референтна модель бізнес-процесу “Управління ресурсами та обліковою функцією компанії” (розроблено автором)

Модель побудови корпоративного обліку і звітності повинна впроваджуватися разом з побудовою уніфікованої корпоративної системи обліку і звітності (УКСОЗ). В її структуру автор запропонував включити регламенти (стандарти) трьох рівнів. На першому рівні впроваджується регламент “Облікова політика”, який дозволяє уникнути небажаних ризиків та прописати тип облікової політики (агресивний, консервативний, поміркований). На другому рівні розробляються корпоративний регламент фінансового обліку; корпоративний регламент управлінського обліку; запропонований регламент корпоративної звітності; класифікатори та довідники (робочий план рахунків, довідник типових господарських операцій, класифікатор основних засобів тощо); регламент контролінгу підприємства тощо. В регламентах мають враховуватися особливості діяльності корпоративного об’єднання. На третьому рівні видається інструкція із застосування регламентів (стандартів).

Документооборот є одним із чинників формування корпоративних інформаційних систем. Для холдингів і великих корпоративних об’єднань істотне значення має формування сучасної уніфікованої корпоративної системи документів (УКСД). Система передбачає єдиний перелік документів на кожному рівні корпоративного управління, правила їх складання, оформлення, передачі та зберігання. Вона регламентує процеси руху внутрішніх і зовнішніх документів, регулює корпоративний документооборот.

Уніфікація корпоративного документообороту є передумовою реалізації сервісного підходу до управління ІТ-інфраструктурою (рис. 9).

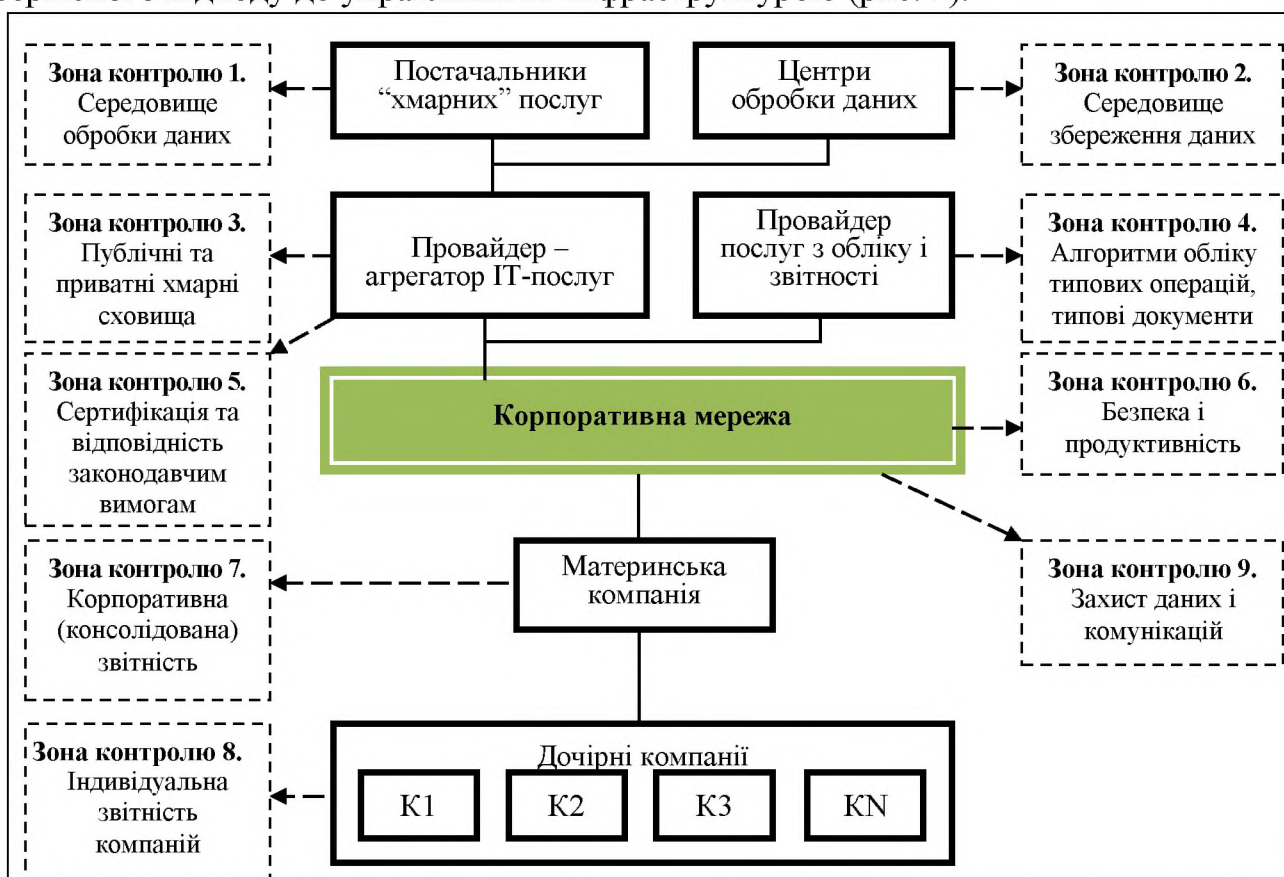

Рис. 9. Схема внутрішнього контролю холдингу за умов сервісного підходу до управління корпоративною ІТ-інфраструктурою (розробка автора)

На відміну від традиційного, технологічного, підходу, сервісний підхід до управління IT-інфраструктурою забезпечує високий рівень орієнтування на потреби користувачів, що значно розширює сферу дії та інструментарій внутрішнього корпоративного контролю.

Система внутрішнього контролю, сформована в умовах сервісного підходу до управління IT-інфраструктурою, охоплює середовище відповідного суб'єкта господарювання (чи групи таких суб'єктів), суб'єктів, які знаходяться ззовні корпоративного середовища – фірм, котрі є постачальниками “хмарних” послуг, центрів обробки даних, провайдерів IT-послуг і консультантів з питань методології обліку і звітності. Для контролю запропоновано виокремити дев'ять зон, регулярний моніторинг яких з боку внутрішніх і зовнішніх контролерів дозволить покращити надійність корпоративної інформаційної системи.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано варіанти вирішення науково-прикладної проблеми з формування інтегрованих систем обліку та звітності в корпоративному управлінні. Отримані наукові та практичні результати послужили підставою для таких висновків:

1. Встановлено, що сучасний облік забезпечує низку значущих для суспільства переваг, серед яких зниження інвестиційних ризиків, раціональне розміщення ресурсів, поживлення ділової активності, що робить його одним із вагомих чинників суспільно-економічного розвитку країни. Крім того, виклики інформаційної епохи призводять до стрімкої інтелектуалізації інформаційних технологій, включаючи облікові технології. За цих умов першорядним завданням науковців є створення такої системи управління інформаційними процесами на рівнях господарських суб'єктів, корпоративних структур і держави загалом, яка би забезпечувала своєчасне наповнення облікових баз даних, їх верифікацію та повноцінне звітування як за використання традиційних інформаційних технологій з участю людини, так і з упровадженням нових технологічних рішень, де роль людини зведена до мінімуму (Internet of Things). Виходячи з цього, пропонуємо розглядати бухгалтерський облік як процес створення певної цінності для користувачів, тобто як окремий бізнес-процес, на виході якого повинен бути важливий інформаційний продукт – звітність (фінансова, нефінансова, інтегрована). Такий підхід забезпечує поліпшення якості облікового інформаційного продукту, подолання традиційного консерватизму і переорієнтування обліку на потреби управління вартістю бізнесу та залучення інвестицій.

2. Вітчизняна система бухгалтерського обліку та звітності повинна інтегруватися в європейську та загальносвітову (глобальну) системи фінансової інформації, стати одним з їх елементів. Для цього потрібно враховувати як традиції та досягнення національної облікової школи, так і досвід європейських і світових інтеграційних процесів. Потребує також змін практика державного регламентування і регулювання обліку, що змушує компанії, які повинні складати

звітність за МСФЗ, щороку витратити чималі кошти на трансформацію звітності або ведення паралельного обліку. Це не тільки збільшує транзакційні витрати цих компаній, а й робить фінансову звітність менш оперативною і прозорою. Вирішенням цієї проблеми є лібералізація облікового середовища на рівні корпоративних структур, що дасть змогу знизити ступінь зарегульованості обліку, підвищити гнучкість та інформативність звітності.

3. Більшість сучасних, невіртуальних систем обліку реалізують паралельні процеси для кожного виду обліку (фінансовий, управлінський, стратегічний), що збільшує навантаження на інформаційну інфраструктуру компанії та підвищує вартість її обслуговування. У багатьох корпоративних структурах постає об'єктивна необхідність одночасно готувати декілька різних комплектів звітності: для внутрішніх потреб, для материнської структури, для зовнішніх регуляторів. Таке дублювання сповільнює і здорожчує процес підготовки звітності, робить облік надто громіздкою та обтяжливою процедурою. Для вирішення цієї проблеми пропонується поєднати всі види обліку, які здійснюються в компанії, в одну систему інтегрованого обліку, побудовану на засадах максимальної прозорості внутрішніх механізмів і вирішення інформаційних запитів користувачів облікової інформації у найбільш прийнятний та економічний спосіб за рахунок подолання бар'єрів між різними видами обліку, їх концепціями та інструментальним втіленням. Це дасть змогу запроваджувати уніфіковані методологічні та інформаційні рішення на рівні корпорацій, груп компаній та інших видів господарських об'єднань.

4. За результатами проведеного дослідження сформульовано концепцію розширеної інформаційної системи обліку (PICO), яка включає додаткові функції управлінського контролю та підготовки різних форм корпоративної звітності. PICO є одним з важливих нематеріальних активів в арсеналі компанії. Але, на відміну від більшості інших активів, PICO, як правило, не володіє гомогенними характеристиками, які б дали змогу порівнювати її з аналогічними інформаційними системами інших компаній. У кожному окремому випадку конфігурація PICO є унікальною, що й обумовлює її можливості, а це забезпечує стійкі конкурентні переваги компанії і водночас вимагає впровадження детальних регламентів роботи, уніфікації основних процесів і процедур, планів рахунків, облікової політики з метою формування важко відтворюваного комплексу інформаційно-організаційних зв'язків.

5. Протягом останніх років замість вузькопрофільних інформаційних систем корпорації широко застосовують системи класу ERP ("планування ресурсів підприємства"). Системи цього класу мають подвійну природу і розглядаються, з одного боку, як корпоративна інформаційна система, а, з іншого, – як певний стандарт управління. З поглибленням індивідуалізації виробництва та збільшенням впливу споживачів сучасні ERP-системи стають більш клієнтоорієнтованими. Для подальшого розвитку функціоналу ERP-системи потребують більшої аналітичності. Вирішити це завдання ми пропонуємо шляхом їх поєднання з системами бізнес-аналітики на основі адитивного підходу, що дасть змогу зробити корпоративну інформаційну систему гнучкішою, придатною

для підтримки стратегічних управлінських рішень. Такою може бути система, побудована на використанні технологій ERP, підсилених засобами бізнес-аналітики (Business Intelligence) або функціоналом систем управління ефективністю бізнесу (BPM).

6. Побудова обліку для сталого розвитку на основі бізнес-аналітики є одним з головних напрямів забезпечення високої аналітичності та деталізації звітів, що будуються на його основі. Бізнес-аналітика забезпечує доступ осіб, відповідальних за підготовку корпоративної звітності, до впорядкованих і відібраних за певними критеріями даних про діяльність компанії. Також реалізуються можливості прямого доступу до інформації, виявлення взаємозв'язків, формування експертних висновків щодо позитивних зрушень у бізнесі. Запропоновано застосування обліку для сталого розвитку як основи формування тих розділів корпоративної звітності, які відображають комплекс соціальних, економічних та екологічних умов. Аналітична обробка інформації з метою отримання показників сталого розвитку включає методи статистики та глибинного аналізу даних (Data Mining). Використання глибинного аналізу в поєднанні з іншими інструментами бізнес-аналітики дає змогу сформуванню типові шаблони інформаційних підмножин для тих показників соціальної, екологічної та економічної ефективності, які мають найбільше значення з позиції корпоративного обліку та звітування з питань сталого розвитку.

7. Дослідженням підтверджено, що ресурси, доступ до яких може надаватися за технологією хмарних обчислень, є досить різноманітними, але найвагомішою є частка послуг з “хмарного” використання прикладного та обслуговуючого програмного забезпечення. Своєю чергою, значну частину програмного забезпечення, що використовується за технологією хмарних обчислень, становить програмне забезпечення обліку та звітності компаній. Попри це сьогодні немає єдиної бізнес-моделі використання “хмарних” обчислень, тобто обґрунтування того, як компанія повинна створювати, передавати та отримувати відомості при взаємодії із зовнішніми провайдерами послуг. Наші пропозиції полягають у застосуванні методики, згідно з якою кожна подія, з якою працює користувач, відображається у системі “хмарного” обліку. При цьому кожне підприємство і кожен користувач у межах корпорації повинні здійснювати записи за визначеними правилами, але у гнучкому форматі. Таким чином, “хмарний” облік використовує відкритий стандарт для обробки будь-якого типу записів, що слугує основою для інтегрування різних за призначенням і функціоналом додатків в одному “портфелі рішень”. Стратегія переходу корпорацій до “хмарних” обчислень трактується як основа для перегляду їх звичного облікового процесу, значна частина якого може бути передана на внутрішній або зовнішній аутсорсинг. Крім того, створення внутрішнього “хмарного” сервісу для потреб підрозділів і бізнес-одиниць корпорації допомагає уніфікувати ще остаточно не узгоджені облікові політики і процедури. Це дасть змогу підвищити продуктивність і прозорість облікового процесу, зробить інформаційне забезпечення корпоративного управління більш мобільним та придатним для ухвалення швидких оперативних рішень.

8. Останнім часом спостерігається зародження нової парадигми корпоративної звітності, основою якої є інтегрована звітність, що відображає процес створення вартості та поєднує фінансові і нефінансові показники. Визначальними особливостями інтегрованої звітності є: новий підхід до структуризації капіталу підприємства; орієнтація на створення інформаційного забезпечення вартісноорієнтованого управління; висвітлення тих аспектів діяльності корпорації, які впливають на її стратегічну стійкість і довгострокову перспективу. Одним із запропонованих напрямів розвитку інтегрованої звітності є застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних та інтернет-технологій, які дають змогу полегшити доступ користувачів до неї та значно прискорити процеси її формування і складання. Ще одним важливим напрямом є здійснення ринкових і регулятивних інституційних впливів на компанії з метою їх заохочення складати інтегровану звітність. Це сприятиме виробленню стандарту корпоративного звітування та допоможе сформулювати єдиний набір вимог та якісних характеристик інтегрованої звітності.

9. Важливим елементом корпоративної звітності компаній є бізнес-модель, яка розкриває основні чинники і логіку створення вартості для зацікавлених сторін. Доведено, що серед різних способів подання інформації про процес створення вартості найбільш універсальним є канва бізнес-моделі, яка дає змогу не тільки застосовувати єдину методологію розкриття інформації про бізнес-модель компанії в її річній звітності, а й інтегрувати важливі показники фінансової та управлінської звітності. Серед таких показників, крім традиційних фінансових (грошовий потік, доходи, витрати, собівартість, оборотні та необоротні активи), ми пропонуємо використовувати показники за операційними сегментами та ключові нефінансові показники: інтелектуальний капітал (структурний, людський, споживацький капітал), ціна, якість, продуктивність, асортимент. Це допоможе зберегти цілісність корпоративного звіту як за структурою, так і за змістом, коли причинно-наслідкові зв'язки та логіка бізнес-моделі розкриватимуться за допомогою взаємопов'язаних фінансових і нефінансових показників. За умов стрімкого розвитку інформаційних технологій, зростання вимог до транспарентності бізнесу, пожвавлення конкуренції на міжнародному, національному й локальному рівнях подання інформації про бізнес-модель компанією, що звітується, слугує ефективним інструментом забезпечення конкурентних переваг та отримання запланованих фінансових результатів.

10. За сучасних умов організація обліку і звітності дедалі частіше зводиться до системотворення, тобто до формування сукупності елементів, які перебувають у певних взаєминах як між собою, так і оточуючим середовищем. З урахуванням цього запропонована нами інтегрована корпоративна система обліку і звітності (включає фінансовий, управлінський, стратегічний облік) трактується як складна інформаційна та документальна система, що реалізується через виконання трьох послідовних організаційних етапів: методичного, технічного та організаційного. Перший з них дає змогу визначити конкретне застосування методичного інструментарію обліку, другий – обрати оптимальні форми обліку і звітності,

третій – належним чином організувати бізнес-процеси обліку і звітності та роботу облікового апарату. Подолавши усі ці етапи, корпорації отримають унікальні, спроектовані під інформаційні запити внутрішніх і зовнішніх користувачів, системи обліку і звітності з високим рівнем кастомізації.

11. З'ясування суті контролінгу дозволяє констатувати, що він, ґрунтуючись на даних, сформованих у обліково-інформаційних системах, і використовуючи інструменти планування, координації, аналізу та контролю, формує невідчутну, але дієву систему управління довгостроковими цілями підприємства. Поєднуючи в собі інструменти різних функцій менеджменту підприємства, контролінг є саморегулюючим механізмом та координує найважливіші важелі, забезпечуючи ефективність самої системи корпоративного управління, та базується на інтегрованій інформації різних систем обліку та контрольних-аналітичних інструментів.

12. Досліджено, що для підвищення ефективності корпоративного управління доцільною є розробка механізмів інтеграції його та менеджменту корпоративних структур на основі поширення сучасних технологій контролінгу, об'єктами якого є процеси функціонування підсистем управління, спрямованих на досягнення поставлених стратегій підприємства. Для підтримки управління необхідно здійснювати процедури контролінгу, використовуючи систему аналітичних інструментів, при цьому повинен бути встановлений чіткий взаємозв'язок між завданнями (субсферами) контролінгу та інструментами, які забезпечують їх вирішення. Необхідним елементом є закріплення процедур контролінгу у внутрішньому розпорядчому документі, яким є запропонований Внутрішній регламент контролінгу.

13. Для діагностики економічних і якісних параметрів підприємства моделі оцінки передбачають використання специфічних методів математичної статистики і новітніх інформаційних технологій, що дають змогу систематизувати, обробляти й аналізувати дані спостережуваних явищ з метою встановлення притаманних для них закономірностей і застосування останніх у практичній діяльності корпоративних структур. Тому пріоритетним є завдання з розробки, з урахуванням вітчизняних особливостей, єдиної моделі корпоративної інтегрованої звітності, яка надає комплексний огляд стратегії, системи менеджменту, ризиків впливу на процес генерування вартості підприємства та зростання потенціалу його стійкого розвитку, а найважливіше, є основою побудови моделі дискримінантного аналізу. Проведене дослідження дало змогу автору отримати дискримінантну функцію класифікації підприємств, за наявності інтегрованої звітності і прогнозування можливості переходу до її складання, яка побудована на реальних інформаційних даних про їх діяльність, та дає змогу визначити фінансове становище кожного суб'єкта господарювання, використавши найінформативніші його показники, що єднаються в інтегральний критерій.

14. Запропоновані для підприємств корпоративного типу варіанти та моделі регламентування бізнес-процесів обліку і звітності можуть бути основою для вибудовування єдиної структури внутрішніх регламентів, які окреслюють

послідовність і рамкові вимоги до здійснення бізнес-процесу “Управління ресурсами та обліковою функцією компанії”, тобто основного бізнес-процесу, у межах якого ведеться облік і формується корпоративна звітність. Це дасть змогу грамотно організувати роботу облікового апарату корпоративних об’єднань, оптимізувати інформаційні потоки обліково-контрольного контуру управління, узгодити засади уніфікації корпоративної звітності.

15. Управління обліковою функцією вимагає досягнення компромісу між самостійністю інформаційної політики дочірніх підприємств та окремих господарських підрозділів корпорації і формалізацією рамочних вимог до змісту та процесів формування її зовнішньої і внутрішньої звітності. Водночас будь-яка модель уніфікованої корпоративної системи обліку і звітності (УКСОЗ) потребує складної регламентації. На першому рівні цієї системи ми пропонуємо розробляти корпоративний регламент “Облікова політика”, в якому мають бути закріплені базові принципи та особливості ведення обліку і підготовки звітності у корпоративному об’єднанні. На другому рівні УКСОЗ рекомендуються такі корпоративні стандарти обліку і звітності: корпоративний регламент фінансового обліку (КРФО); корпоративний регламент управлінського обліку (КРУО); корпоративний регламент звітності (фінансової, нефінансової, інтегрованої, внутрішньої тощо); класифікатори та довідники (робочий план рахунків, довідник типових господарських операцій, класифікатор основних засобів і т. п.); стандарти (положення) з організації обліку та звітності і внутрішнього контролю. На третьому рівні розробляються детальні інструкції із застосування корпоративних стандартів. Це дасть змогу, з одного боку, забезпечити надійність виконання облікових робіт, а з іншого, – створити необхідні передумови для високої інформативності і прозорості корпоративної звітності, що готується в інтересах акціонерів, менеджменту та інших груп потенційних користувачів.

16. Для холдингів і великих корпоративних об’єднань суттєве значення має сучасна уніфікована корпоративна система документів (УКСД), яка визначає єдиний перелік документів на кожному рівні корпоративного управління, а також єдині правила їх складання, оформлення, передання і зберігання. За допомогою УКСД повинні стандартизуватися та регламентуватися процеси руху внутрішніх і зовнішніх документів компанії, регулюватися корпоративний документообіг і прописуватися обов’язки службових осіб, відповідальних за складання тих чи інших документів. Запропонована концепція УКСД передбачає п’ять рівнів її формування: транснаціональний (міжнародний), національний, галузевий, рівень бізнес-одиниць, рівень підрозділів і робочих груп. Такий підхід спрощує реалізацію розробленої нами зональної схеми організації внутрішнього контролю, що дає корпораціям можливість максимально використовувати переваги сервісної моделі управління корпоративною ІТ-інфраструктурою, зберігаючи, з одного боку, високу надійність інформації та продуктивність інформаційних процесів, а з іншого, – порівняно невисокі витрати на підтримку корпоративного документообігу та забезпечення обліку і звітності ІТ-інфраструктурою.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Куцик П. О., Башнянин Г. І., Яремко І. Й., Галазюк Н. М. Результати фінансово-економічної діяльності природних монополій: проблеми економічної оцінки та державного регулювання: монографія. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2010. 190 с. (11,16 друк. арк.). *(Особистий внесок: 2,79 друк. арк. – досліджено оцінку результатів фінансово-господарської діяльності природних монополій).*

2. Куцик П. О., Кошкаров С. А., Бачинський В. І. Внутрішньогосподарський оперативний облік і контроль у системі управління діяльністю виробничих підприємств: монографія. Чернівці: Золоті литаври, 2012. 264 с. (16,25 друк. арк.). *(Особистий внесок: 5,4 друк. арк. – удосконалено організацію внутрішньогосподарського обліку і оперативного контролю в управлінні виробничою діяльністю підприємств).*

3. Куцик П. О., Чабанюк О. М. Економіко-математичне моделювання в управлінні витратами та собівартістю послуг: монографія. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології / за ред. Ф. Ф. Бутинця. К., 2013. С. 509–522. (1,0 друк. арк.). *(Особистий внесок: 0,5 друк. арк. – досліджено підходи до моделювання та запропоновано моделі формування витрат і результатів у системі менеджменту підприємства).*

4. Куцик П. О., Мазуренко О. М. Обліково-аналітична концепція управління загальноновиробничими витратами підприємства: монографія. Львів: Растр-7, 2014. 288 с. (16,74 друк. арк.). *(Особистий внесок: 8,37 друк. арк. – удосконалено організацію обліку витрат, їх прогнозування і бюджетування та запропоновано підходи до моделювання витрат у системі управління підприємством).*

5. Куцик П. О., Медвідь Л. Г., Шевчук В. О., Хариневич-Яворська Д. О. Діяльність торговельних підприємств у конкурентному середовищі: контроль-аналітичне забезпечення системи управління: монографія. Чернівці: Технодрук, 2015. 370 с. (21,48 друк. арк.). *(Особистий внесок: 5,12 друк. арк. – досліджено моделювання та інформаційні технології в удосконаленні організації аналітично-контрольного забезпечення системи управління).*

6. Куцик П. О., Бачинський В. І., Полянська О. А. Управлінський облік операційної діяльності підприємств оптової торгівлі: монографія. Львів: Растр-7, 2015. 312 с. (18,14 друк. арк.). *(Особистий внесок: 6,02 друк. арк. – удосконалено методологію, організацію і моделювання управлінського обліку результатів діяльності торговельних підприємств).*

7. Куцик П. О., Корягін М. В. Концептуальний розвиток методології бухгалтерського обліку: монографія. Львів: Львівська комерційна академія, 2015. 239 с. (11,85 друк. арк.). *(Особистий внесок: 5,79 друк. арк. – запропоновано підходи до побудови сучасної методології бухгалтерського обліку, обґрунтовано напрями її зміни в умовах використання ІТ-систем управління).*

8. Куцик П. О., Дрогобицький І. М., Плиса З. П., Скоп Х. І. Облікова концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства: монографія. Львів: Растр-7, 2016. 268 с. (15,58 друк. арк.). *(Особистий внесок:*

3,9 друк. арк. – визначено напрями удосконалення організації обліку нематеріальних активів, досліджено концептуальні положення і системи управління їх вартістю).

9. Куцик П. О., Корягін М. В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності: монографія. К.: Інтерсервіс, 2016. 276 с. (16,04 друк. арк.). (Особистий внесок: 8,02 друк. арк. – досліджено проблемні аспекти розвитку інтегрованої, прогностичної та управлінської звітності як важливої складової цілісної облікової системи).

10. Куцик П. О. Концепція уніфікованої системи обліку і звітності в корпоративному управлінні: монографія. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 408 с. (23,72 друк. арк.).

Статті у вітчизняних наукових фахових виданнях, у тому числі включених до міжнародних наукометричних баз:

11. Куцик П. О. Позитивна теорія обліку: сучасність та перспективи. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2009. № 647. С. 411–415. (0,6 друк. арк.).

12. Куцик П. О. Аналітичні аспекти управління дебіторською заборгованістю та її прогнозуванням. *Торгівля, комерція, підприємництво: збірник наукових праць*. 2010. Вип. 11. С. 234–240. (0,7 друк. арк.).

13. Куцик П. О. Контроль як основа управління спільною діяльністю без створення юридичної особи: стан та проблеми. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2010. Вип. 3 (18). С. 171–177. (0,7 друк. арк.).

14. Куцик П. О. Розвиток методології інтегрованого обліку в умовах застосування корпоративних інформаційних систем. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2010. № 3 (53). Ч. 2. С. 140–143. (0,6 друк. арк.).

15. Куцик П. О., Герасименко Т. О., Коваль Л. І. Шляхи підвищення ефективності діяльності облікової служби підприємства в умовах наявності відокремлених підрозділів. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2011. Вип. 34. С. 77–81. (0,5 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,17 друк. арк. – окреслено основні напрями реорганізації облікової служби підприємств, які мають відокремлені підрозділи).

16. Куцик П. О. Бухгалтерський облік у сучасних інформаційних системах класу ERP. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2011. Вип. 35. С. 202–205. (0,7 друк. арк.).

17. Куцик П. О. Розвиток управлінського обліку: міжнародний контекст і перспективи. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнарод. зб. наук. праць ЖДТУ. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2011. Вип. 3 (21). Ч.1. С. 211–216. (0,6 друк. арк.).

18. Куцик П. О. Фінансовий та управлінський облік як інформаційна база контролінгу. *Науковий журнал Донецького національного університету економіки і*

торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Серія: Економічні науки. 2011. Вип. 4 (52). С. 331–341. (1,05 друк. арк.).

19. Куцик П., Шумило Р. Облік малоцінних необоротних та швидкозношуваних предметів: методичний аспект. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 1. С. 18–21. (0,56 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,28 друк. арк. – визначено недоліки чинної методики обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів і запропоновано напрями її удосконалення).

20. Куцик П. О. Прогнозний аналіз ефективності фінансового лізингу – як форми фінансування капіталовкладень. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2012. Вип. 39. С. 63–67. (0,65 друк. арк.).

21. Куцик П. О. Передумови та проблеми впровадження уніфікованої корпоративної системи обліку та звітності. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2012. № 722. С. 146–150. (0,6 друк. арк.).

22. Куцик П. О. Організація впровадження інтегрованої системи обліку та звітності. *Торгівля, комерція, підприємництво: збірник наукових праць*. 2012. Вип. 14. С. 48–59. (1,32 друк. арк.).

23. Куцик П. О. Внутрішній контроль розрахункових операцій в системі управління будівельним підприємством. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2013. Вип. 42. С. 116–122. (0,45 друк. арк.).

24. Куцик П. О. Контролінг в управлінні вартістю підприємства: сучасна диспозиція та можливості впровадження в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 3. С. 222–227. (1,0 друк. арк.).

25. Куцик П. О. Концептуальні підходи до розгляду інформаційних систем обліку в корпоративному управлінні. *Облік і фінанси: науково-виробничий журнал*. 2013. № 4(62). С. 52–59. (0,8 друк. арк.).

26. Куцик П. О. Особливості ідентифікації нематеріальних активів у банківському секторі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2013. № 4(60). С. 165–171. (0,75 друк. арк.).

27. Куцик П. О. Оптимізація документообороту в обліково-контрольному контурі управління. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. Львів, 2014. Вип. 44. С. 11–20. (1,16 друк. арк.).

28. Куцик П. О., Ключ М. І. Парадигма контролінгу – медіатор для неприбуткового сектору, ринку і держави. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 3 (21). С. 125–127. (0,4 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,2 друк. арк. – обґрунтовано можливість практичного застосування контролінгу в управлінні неприбутковими суб'єктами діяльності через ефективне обліково-аналітичне забезпечення).

29. Куцик П. О. Сучасне трактування, склад і особливості формування управлінської звітності. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2014. Вип. 797. С. 248–254. (0,7 друк. арк.).

30. Куцик П. О., Герєга Г. Ф. Управління економічною ефективністю

торговельного підприємства. *Торгівля, комерція, підприємництво: збірник наукових праць*. 2014. Вип. 17. С. 6–11. (0,75 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,35 друк. арк. – досліджено ключові проблемні аспекти адаптивності сформованих засад управління економічною ефективністю контекстно сучасним економічним умовам функціонування вітчизняних підприємств торговельної сфери).

31. Куцик П. О. Бізнес-модель компанії та її відображення у корпоративній звітності. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2015. Вип. 49. С. 8–21. (1,3 друк. арк.)

32. Куцик П., Ковтун О., Башнянин Г. Джерела і стратагеми розвитку та забезпечення конкурентного лідерства сучасних корпорацій у глобальній економіці. *Економіка України*. 2015. № 7. С. 72–86. (1,2 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,4 друк. арк. – обґрунтовано концепт, що в основу всього стратегічного набору корпорацій має бути закладена логіка поведінки на ринках і в бізнесі, зумовлена інвестиційними пріоритетами та ефективністю їх діяльності).

33. Куцик П., Корягін М. Інтегрована звітність як нова парадигма розвитку бухгалтерської звітності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 5. С. 11–18. (1,0 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,6 друк. арк. – досліджено основні причини необхідності переходу до нової парадигми бухгалтерської звітності, обґрунтовано шляхи і напрями розвитку концепції інтегрованої звітності).

34. Куцик П., Корягін М. Сутність та особливості формування стратегічної звітності на основі бухгалтерського інжинірингу. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 7. С. 26–33. (1,0 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,6 друк. арк. – досліджено суть стратегічної звітності як інформаційного продукту системи стратегічного обліку та розглянуто концепцію бухгалтерського інжинірингу).

35. Куцик П. О. Прогнозна фінансова звітність: проблемні аспекти і перспективи використання підприємствами. *Міжнародний науковий журнал*. 2015. № 9. С. 101–108. (1,0 друк. арк.).

36. Куцик П., Ковтун О., Башнянин Г. Механізми діяльності та стратегії розвитку транснаціональних корпорацій як ключових факторів сучасної глобалізованої економіки. *Економіст*. 2015. № 2. С. 18–24. (1,1 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,35 друк. арк. – досліджено методи ведення бізнесу та конкуренції транснаціональних корпорацій як ключових факторів сучасної глобальної економіки).

37. Куцик П. О., Башнянин Г. І., Шевчик Б. М. Економічна модель “народного капіталізму” як ідеальний соціокультурний проект. *Економічний часопис – XXI*. 2016. № 11-12 (162). С. 4–8. (1,0 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,33 друк. арк. – обґрунтовано можливість функціонування економічної системи “народного капіталізму” в сучасних умовах і її вплив на функціонування суб’єктів господарювання). *Індексується в Scopus*.

38. Куцик П. О., Шевчук В. О. Процесний підхід до розробки корпоративних регламентів обліку і звітності. *Економічний аналіз: збірник наукових праць*. 2016. Т. 23 № 1. С. 174–182. (1,12 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,6 друк. арк. – розроблено теоретичну модель регламентування бізнес-

процесів обліку і звітності, що є основою для побудови цілісної структури внутрішніх регламентів).

39. Куцик П. О., Скоп Х. І. Сучасні системи управління нематеріальними активами підприємства. *Облік і фінанси: науково-виробничий журнал*. 2016. № 2 (72). С. 75–86. (1,0 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,5 друк. арк. – досліджено існуючі інформаційні системи підприємств, які дають змогу оптимізувати інформаційний масив у межах бізнес-процесів підприємства).

40. Куцик П., Ковтун О., Башнянин Г., Шевчук В. Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи. *Економіст*. 2017. № 2. С. 11–19. (1,5 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,45 друк. арк. – обґрунтовано сучасні проблеми економічної інтеграції суб'єктів національної економіки в глобальні господарські економічні системи).

41. Куцик П., Остап'юк Н. Організація оперативного і стратегічного контролінгу в умовах інтегрованої системи обліку. *Технологічний аудит та резерви виробництва: науковий журнал*. 2017. № 3/4 (35). С. 24–29. (0,75 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,5 друк. арк. – досліджено особливості функціонування систем стратегічного та оперативного контролінгу на інформаційній базі інтегрованого обліку).

42. Куцик П. Аналітичний інструментарій інтегрованої звітності у системі діагностики підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнародний науковий журнал*. 2017. № 3-4. С. 130–138. (0,8 друк. арк.).

43. Куцик П. О., Башнянин Г. І., Шевчик Б. М. Соціокультурна діалектика економічних систем. *Механізм регулювання економіки: міжнародний науковий журнал*. 2017. № 1. С. 71–83. (1,1 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,35 друк. арк. – розглянуто соціокультурні принципи функціонування економічних систем).

44. Куцик П. О., Головацька С. І. Оцінка ефективності контролінгу у системі управління підприємства. *Економічний аналіз: збірник наукових праць*. 2017. Том 27. № 2. С. 145–155. (1,1 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,8 друк. арк. – запропоновано критерії та показники оцінки ефективності контролінгу у системі управління).

45. Куцик П. О., Полянська О. А. Бухгалтерський облік для прийняття екологічних рішень. *Бізнес Інформ: науковий журнал*. 2018. № 8. С. 124–129. (0,7 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,4 друк. арк. – обґрунтовано місце облікової інформації в управлінні екологічними рішеннями підприємства).

46. Куцик П. О., Шевчук В. О., Головацька С. І. Консолідація фінансової звітності: генезис нормативно-правового регулювання в Україні. *Облік і фінанси: науково-виробничий журнал*. 2018. № 4(82). С. 26–37. (1,1 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,4 друк. арк. – досліджено підходи до консолідації фінансової звітності та аспекти нормативного регулювання).

Статті в іноземних виданнях:

47. Kutsyk P., Koryagin M. Risk assessment's method of reliable determination of enterprise value. *Nauka i Studia: Ekonomiczne nauki*. 2012. С. 39–43. (0,34 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,17 друк. арк. – охарактеризовано суть оцінки ризику визначення вартості підприємства).

48. Kutsyk P. Development of internal corporative regulations and accounting standards. *Ovidius University Annals: Economic Sciences Series*. 2013. P. 199–204. (0,6 друк. арк.).

49. Куцык П. А. Развитие учётных систем на основе концепций бизнес-аналитики и управления знаниями. *Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика*. 2013. № 2 (декабрь). С. 207–212. (0,7 друк. арк.).

50. Куцык П. А. Разработка внутренней корпоративной отчётности. *Проблемы современной науки: сбор. науч. труд.* Ставрополь: Логос, 2013. № 10 (ч. 2). С. 93–103. (0,7 друк. арк.).

51. Kutsyk P. Accounting policy – tools to organization of accounting in a body corporate. *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum*. Praha. 2014. № 2(4). С. 32–37. (0,45 друк. арк.).

52. Куцык П. А., Гергега Г. Ф. Критерии эффективности в управлении предприятием. *Проблемы современной науки: сбор. науч. трудов.* Ставрополь: Логос, 2014. Вып. 14. С. 135–143. (0,7 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,35 друк. арк. – досліджено роль основних критеріїв діяльності підприємства в системі управління).

53. Куцык П. А. Преимущества и недостатки учетно-контрольных процедур при использовании технологий реального времени и облачных вычислений. *Международный бухгалтерский учет*. 2014. № 25(319). С. 47–54. (0,9 друк. арк.).

54. Куцык П. А., Корягин М. В. Качество бухгалтерской отчетности как информационного продукта учетной системы. *Международный бухгалтерский учет*. 2016. № 2. С. 34–48. (1,0 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,5 друк. арк. – обґрунтовано роль якісної звітності у цілісній обліковій системі та управлінні).

Тези доповідей на науково-практичних конференціях:

55. Куцык П. О. Контролінг – сучасний інструмент управління підприємством. *Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 14 травня 2010 р.). Київ: КНЕУ, 2010. С. 440–443. (0,2 друк. арк.).

56. Куцык П. О. Напрями реформування і гармонізації бухгалтерського обліку згідно міжнародних стандартів. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (Луцьк, 29-30 червня 2010 р.). Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2010. С. 142–143. (0,25 друк. арк.).

57. Куцык П. О. Бухгалтерський облік у період глобалізації економіки та розвитку інформаційного суспільства. *Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (Полтава, 7-8 жовтня 2010 р.). Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2010. С. 147–151. (0,3 друк. арк.).

58. Куцык П. О. Інтегрований облік у корпоративному управлінні: організаційний аспект. *Поглед вверху световната наука-2010: матеріали 6-й междунар. науч. практ. конф.* (Софія, 17-25 грудня 2010 г.). Т. 9. Економіки.

Софія: “Бял ГРАД-БГ” ООД, 2010. С. 53–55. (0,15 друк. арк.).

59. Куцик П. О. Облік зовнішньоекономічної діяльності підприємств у корпоративному управлінні: організаційний аспект. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*: матеріали 9-ї міжнар. наук. конф. (Київ, 25 берез. 2011 р.). Київ: Бізнес Медіа Консалтинг, 2011. С. 270–272. (0,2 друк. арк.).

60. Куцик П. О. Стратегічний контролінг у системі корпоративного управління: організаційний аспект. *Проблеми післякризової економічної політики в Україні*: матеріали наук. конф. проф.-викл. складу і асп. навч.-наук. компл. “Академія” (Львів, 6-7 квітня 2011 р.). Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. С. 25. (0,1 друк. арк.).

61. Куцик П. О. Стратегічний контроль у корпоративному управлінні: організаційний аспект. *Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю у контексті сучасних концепцій управління*: матеріали 6-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 28-29 квітня 2011 р.). Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. С. 233–235. (0,15 друк. арк.).

62. Куцик П. О. Оперативний контролінг у системі корпоративного управління. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції*: матеріали 2-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 19-20 травня 2011 р.). Одеса: ОДЕУ, 2011. С. 308–310. (0,15 друк. арк.).

63. Куцик П. О. Облік похідних фінансових інструментів: теоретико-організаційний аспект. *Проблеми забезпечення стабільного розвитку національних банківських систем: теорія, практика та світовий досвід*: матеріали I всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 13-14 січня 2012 р.). Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2012. С. 92–93. (0,15 друк. арк.).

64. Куцик П. О. Соціальна відповідальність бізнесу в системі корпоративного управління. *Інтеграційні економіко-правові напрями розвитку України та країн близького зарубіжжя*: матеріали 1-ї міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Львів, 31 січня 2012 р.). Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2012. С. 23–25. (0,2 друк. арк.).

65. Куцик П. О. Внутрішньогосподарські регламенти, стандарти і звіти: теоретичний аспект. *Проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів*: зб. матеріалів 1-ї всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Львів, 28 березня 2012 р.). Львів: Видавництво ЛКА, 2012. С. 7–9. (0,2 друк. арк.).

66. Куцик П. О. Впровадження інтегрованої системи обліку та звітності у корпоративне управління: організаційний аспект. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація*: тези доп. учасників 10-ї міжнар. наук. конф. (Київ, 30 березня 2012 р.). Київ: Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. С. 65–69. (0,25 друк. арк.).

67. Куцик П. О. Управлінська звітність у системі корпоративного управління. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства*: тези доп. наук.-практ. конф. (Львів, 26-28 квітня 2012 р.). Львів: НУ “Львівська політехніка”, 2012. С. 154–156. (0,25 друк. арк.).

68. Куцик П. О. Роль документообороту в обліково-контрольному контурі управління: теоретичний аспект. *Економічні теорії як основа розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і контролю: матеріали 11-ї міжнар. наук. конф.* (Житомир, 18-20 жовтня 2012 р.). Житомир: ЖДТУ, 2012. С. 47–48. (0,15 друк. арк.).

69. Куцик П. О. Контролінг в управлінні вартістю підприємства: теоретичний аспект. *Розвиток обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів: матеріали 2-ї всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (Львів, 29 березня 2013 р.). Львів: Львівська комерційна академія, 2013. С. 80–82. (0,15 друк. арк.).

70. Куцик П. О. Комплексна оцінка діяльності підприємств на основі показників управлінської звітності: теоретичний аспект. *Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: матеріали 18-ї міжнар. наук.-практ. конф.* (Луцьк, 29-30 травня 2013 р.). Луцьк: Вежа-Друк, 2013. С. 217–218. (0,12 друк. арк.).

71. Куцик П. О. Інформаційні системи обліку у корпоративному управлінні: концептуальний підхід. *Бухгалтерський облік, економічний аналіз та контроль в умовах формування і розвитку сучасних концепцій управління: тези виступів 12-ї міжнар. наук. конф.* (Житомир, 24-25 жовтня 2013 р.). Житомир: ЖДТУ, 2013. С. 220–222. (0,12 друк. арк.).

72. Куцик П. О. Місце концепцій бізнес-аналітики та управління знаннями у розвитку облікових систем корпорацій. *Сучасні тенденції розвитку обліково-економічної науки: тези міжнар. наук.-практ. конф.* (Житомир, 3-4 лист. 2013 р.). Київ: Рута, 2013. С. 217–218. (0,15 друк. арк.).

73. Куцик П. О. Організація руху носіїв інформації в корпоративному об'єднанні: сучасний підхід. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів: зб. матеріалів 3-ї всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (Львів, 28 лютого 2014 р.). Львів: Львівська комерційна академія, 2014. С. 47–49. (0,18 друк. арк.).

74. Куцик П. О. Внутрішня стандартизація інтегрованого обліку корпоративного об'єднання. *Бухгалтерський облік, контроль і аналіз у сучасній економічній науці та практиці: зб. матеріалів 3-ї міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 70-річчю кафедри підприємницької діяльності* (Київ, 3-4 квітня 2014 р.). Київ: КНЕУ, 2014. С. 95–97. (0,12 друк. арк.).

75. Куцик П. О. Управлінська звітність підприємств: сучасне трактування та проблеми підготовки. *Теорія і практика бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту: стан, проблеми та перспективи розвитку: матеріали 7-ї міжнар. наук.-практ. конф.* (Львів, 16-17 травня 2014 р.). Львів: ЛКА. С. 161–163. (0,18 друк. арк.).

76. Куцик П., Семенишена Ю. Соціальна звітність підприємств: проблеми і перспективи розвитку. *Економічний дискурс: міжнар. зб. наук. праць* (Львів, 25 лист. 2014 р.). Тернопіль: Крок, 2014. Вип. 3. С. 135–139. (0,2 друк. арк.). *(Особистий внесок: 0,1 друк. арк. – розглянуто перспективи розвитку соціальної звітності)*.

77. Куцик П. О. Інтегрована звітність: нова парадигма розвитку бухгалтерської звітності. *Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності у сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці: тези 2-ї міжнар. наук.-практ. конф.* (Ужгород, 21-22 квітня 2015 р.). Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”,

2015. С. 140–144. (0,18 друк. арк.).

78. Куцик П. О. Інтегрована та фінансова звітність: спільні та відмінні риси. *Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції*: мат. наук.-практ. конф. проф.-викл. складу і асп. (Львів, 12-13 травня 2015 р.). Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. С. 8–10. (0,15 друк. арк.).

79. Куцик П. О. Розвиток інтегрованої звітності: сучасне бачення і напрями. *Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу*: мат. міжнар. наук.-практ. конф. до 20-річчя кафедри обліку і аудиту ІФНТУНГ (Івано-Франківськ, 16-17 жовтня 2015 р.). Івано-Франківськ, 2015. С. 339–341. (0,15 друк. арк.).

80. Куцик П. О. Прогнозна фінансова звітність як важлива складова інтегрованої звітності: місце в управлінні підприємством. *Розвиток бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту у XXI-му столітті*: міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 6-7 листопада 2015 р.). Житомир: О. О. Євенок, 2015. С. 153–154. (0,15 друк. арк.).

81. Куцик П. О. Формування прогносної фінансової звітності: методичні та проблемні аспекти. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень*: матеріали 5-ї всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 20 листопада 2015 р.). Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. С. 82–84. (0,15 друк. арк.).

82. Куцик П. О. Якою повинна бути сучасна методологія бухгалтерського обліку? *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*: зб. тез доп. учасників 14-ї всеукр. наук. конф. (Київ, 25 березня 2016 р.). Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2016. С. 33–36. (0,2 друк. арк.).

83. Куцик П. О. Регламенти обліку і звітності: сучасні підходи до розробки. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні*: матеріали 4-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 11 травня 2016 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2016. С. 140–142. (0,12 друк. арк.).

84. Куцик П. О. Актуальні потреби користувачів бухгалтерської інформації. *Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції*: матер. щорічної наук. конф. проф.-викл. складу і асп. Львівського торговельно-економічного університету (Львів, 13-14 травня 2016 р.). Львів: Растр-7, 2016. С. 24–25. (0,12 друк. арк.).

85. Куцик П. О., Бачинський В. І. Стратегія управління витратами у системі контролінгу підприємства. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції*: матеріали 4-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26 травня 2016 р.). Херсон: Грінь Д. С., 2016. С. 352–355. (0,2 друк. арк.). (Особистий внесок: 0,1 друк. арк. – розглянуто місце стратегічного управління у системі контролінгу).

86. Куцик П. О. Модель кооперативного бізнесу як чинник глобального стійкого економічного розвитку. *150 років споживчій кооперації України: оцінюючи минуле, визначаємо майбутнє*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 150-річчю утворення першого споживчого товариства в Україні та 200-річчю від часу заснування Львівського торговельно-економічного

університету (Львів, 13-14 грудня 2016 р.). Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2016. С. 72–74. (0,12 друк. арк.).

87. Куцик П. О. Контролінг у системі економічної безпеки підприємства. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*: зб. тез доп. учасників 15-ї Всеукр. наук. конф. (Київ, 24 березня 2017 р.). Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2017. С. 161–163. (0,2 друк. арк.).

88. Куцик П. О. Організація інтегрованої та управлінської звітності: аспекти теорії, практики. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 6-7 квітня 2017 р.). Тернопіль: Крок, 2017. С. 228–231. (0,13 друк. арк.).

89. Куцик П. О. Управлінський облік в інтегрованій адаптивній системі бухгалтерського обліку: сучасна диспозиція. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства*: зб. матеріалів 3-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 27-28 квітня 2017 р.). Львів: НУ “Львівська політехніка”, 2017. С. 162–164. (0,12 друк. арк.).

90. Куцик П. О. Контролінг – сучасний інструмент захисту та розвитку бізнесу. *Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції*: матер. щорічної наук. конф. проф.-викл. складу та аспірантів Львівського торговельно-економічного університету (Львів, 11-12 травня 2017 р.). Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2017. С. 35–36. (0,13 друк. арк.).

91. Куцик П. О. Оцінка ефективності системи контролінгу підприємства: проблеми теорії і практики. *Тенденції розвитку національних економік: економічний та правовий виміри*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18-19 травня 2017 р.). Київ: ККІБП, 2017. С. 55–58. (0,13 друк. арк.).

92. Куцик П. О. Контролінг: обліково-інформаційна підтримка управлінських рішень. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції*: матеріали 5-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26 травня 2017 р.). Херсон: Грінь Д. С., 2017. С. 352–355. (0,2 друк. арк.).

93. Куцик П. О. Аналітичні аспекти діагностики інтегрованої звітності у системі управління підприємством. *Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу*: тези міжнар. наук. конф. (Житомир, 20-21 жовтня 2017 р.). Житомир: О.О. Євенок, 2017. С. 330–334. (0,3 друк. арк.).

94. Куцик П. О. Інформаційне забезпечення бухгалтерського обліку в ідентифікації економічних ризиків. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*: тези доповід. учасн. 16-ї Всеукраїнської наукової конф. (Київ, 14-15 березня 2018 р.). Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2018. С. 20–21. (0,12 друк. арк.).

95. Куцик П. О. Розвиток системи корпоративного обліку і звітності через аналізування та оцінювання економічних ризиків. *Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці*: тези доповід. 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 18-19 квітня 2018 р.). Ужгород: УжНУ, 2018. С. 73–76. (0,18 друк. арк.).

96. Куцик П. О. Необхідність подальшого розвитку внутрішньої управлінської звітності: потреба менеджменту чи дань моді? *Перспективи розвитку обліку,*

контролю та аналізу в контексті євроінтеграції: матеріали 6-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 24 травня 2018 р.). Одеса: ОНЕУ, 2018. С. 84–86. (0,18 друк. арк.).

97. Kutsyk P. Internal management reports of companies: Necessity to eliminate time orientation! *Business Education in the 21st Century: 2nd International Scientific Conference on Business and Economics (Tetovo, Republic of Macedonia, 25 May 2018)*. 2018. P. 36. (0,1 друк. арк.).

98. Куцик П. О. Облік для сталого розвитку в інформативності корпоративної звітності. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку: зб. матеріалів 5-ї Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 7 грудня 2018 р.). К.: КНЕУ; КТ “Забеліна-Фільковська Т. С. і компанія Київська нотна фабрика”, 2018. С. 39–41. (0,18 друк. арк.).*

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

99. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія. Львів: Видавництво ЛКА, 2015. 594 с. (36,5 друк. арк.). *(Особистий внесок: 12,2 друк. арк. – охарактеризовано глобальні ринки та механізми їх функціонування; досліджено транснаціональні корпорації у системі глобальної економіки і стратегії забезпечення їх глобального конкурентного лідерства).*

АНОТАЦІЯ

Куцик П. О. Інтегровані системи обліку і звітності в корпоративному управлінні: теорія, методологія, організація. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Національна академія статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України, Київ, 2020.

Дисертація спрямована на вирішення наукової проблеми з організаційно-методологічного забезпечення розвитку функціонування інтегрованих систем обліку та звітності в корпоративному управлінні.

У роботі досліджено напрями реформування і гармонізації вітчизняного бухгалтерського обліку та фінансової звітності до вимог міжнародних стандартів. Доведено важливість розвитку методології обліку та облікових систем на основі бізнес-аналітики і управління знаннями, а також реалізації обліково-контрольних процедур при використанні сучасних систем управління ресурсами підприємства, технологій реального часу і хмарних обчислень. Обґрунтовано уніфікацію систем обліку і процесів підготовки звітності суб'єктами корпоративного управління, з відображенням в ній бізнес-моделей, та формування на їх основі прогностичних показників діяльності суб'єктів. Досліджено інтегрування облікової функції у систему контролінгу, оцінку ефективності його в корпоративному управлінні та використання розробленого аналітичного інструментарію інтегрованої звітності у системі діагностики підприємств. Запропоновано підходи до організації впровадження інтегрованої системи обліку та звітності в корпоративних

об'єднаннях, розробки внутрішніх регламентів і стандартів та оптимізації документообігу в обліково-контрольному контурі управління ними.

Ключові слова: корпоративна структура, інтегрований облік, інтегрована звітність, розширена інформаційна система обліку, бізнес-аналітика, бізнес-модель, інтегрована корпоративна система обліку і звітності.

АННОТАЦИЯ

Куцык П. А. Интегрированные системы учета и отчетности в корпоративном управлении: теория, методология, организация. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Национальная академия статистики, учета и аудита Государственной службы статистики Украины, Киев, 2020.

Диссертация направлена на решение научной проблемы по организационно-методологическому обеспечению развития функционирования интегрированных систем учета и отчетности в корпоративном управлении.

В работе исследованы направления реформирования и гармонизации отечественного бухгалтерского учета и финансовой отчетности требованиям международных стандартов. Доказана важность развития методологии учета и учетных систем на основе бизнес-аналитики и управления знаниями, а также реализации учетно-контрольных процедур при использовании современных систем управления ресурсами предприятия, технологий реального времени и облачных вычислений. Обоснованы унификация систем учета и процессов подготовки отчетности субъектами корпоративного управления, с отражением в ней бизнес-моделей, и формирование на их основе прогнозных показателей деятельности субъектов. Исследованы интегрирование учетной функции в систему контроллинга, оценка эффективности его в корпоративном управлении и использовании разработанного аналитического инструментария интегрированной отчетности в системе диагностики предприятий. Предложены подходы к организации внедрения интегрированной системы учета и отчетности в корпоративных объединениях, разработки внутренних регламентов и стандартов и оптимизации документооборота в учетно-контрольном контуре управления ими.

Ключевые слова: корпоративная структура, интегрированный учет, интегрированная отчетность, расширенная информационная система учета, бизнес-аналитика, бизнес-модель, интегрированная корпоративная система учета и отчетности.

ABSTRACT

Kutsyk P. O. Integrated systems accounting and reporting in corporate governance: theory, methodology, organization. – Qualification scientific work as the manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Science in Economics, Speciality 08.00.09 – Accounting, Analysis and Auditing (by economic activity types). – National Academy of Statistics, Accounting and Auditing of State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, 2020.

The dissertation research is devoted to the studying of the scientific problem of organizational and methodological support of integrated systems of accounting and reporting in corporate governance.

The particular attention is paid to the theoretical approaches to consider accounting as a separate business process that creates the value for its users and the ultimate information product which is no less important from the point of view of different groups of users (financial, non-financial, integrated reporting). In order to achieve this target, the methodological approaches and tools for harmonization and unification of accounting at the corporate structure level are systematically explored, enabling to use an integrated accounting and reporting approach and to enhance the potential of existing accounting information systems.

According to the results of the research, the concept of the extended accounting information system is formulated. The concept, being a complex combination of technologies, people, procedures and data for managing the processes and corporation activities, allows reflecting not only occurred facts and events, but also simulates them for the alternative analysis and making predictive decisions. It provides additional accounting information system capabilities for leveraging business intelligence, management control, and preparation of corporate reporting options.

It is researched that with the deepening of production individualization and the increasing of consumers influence, the modern ERP-systems become client-oriented. We solve this problem by improving the configuration of the corporate information infrastructure and the combination of ERP-systems with the business intelligence systems based on an additive approach, which enables the corporate information system to be more flexible and capable in supporting strategic management decisions. Using in-depth analysis in conjunction with other tools of business analytics enables to generate typical templates of information subsets for the social, environmental, and economic effectiveness index-numbers which are most important from a sustainable accounting standpoint.

The study confirmed that the resources that can be accessed by the “cloud-based” computing technology are quite diverse but the most important is the share of the “cloud-based” application and service software for the companies accounting and reporting. However, today there is no single business model for the “cloud-based” computing use, so our suggestions are to apply a method whereby every event that a user works with is reflected in the “cloud-based” accounting system according to certain rules and in a flexible format.

An improved version of the conceptual model of integrated accounting in the use of virtualized corporate information systems application and the mechanism of constructive integration of the accounting subsystems (financial, managerial, strategic), which provides the separation of three consecutive stages of the integrated corporate accounting and reporting organization – methodical, technical and organizational, which allows corporations to develop unique, designed for information requests of internal and external users, accounting and reporting systems with a high level of customization are suggested.

It is investigated that the institutional preconditions and methodological foundations of forming the integrated reports as a basis for the development of a new corporate reporting paradigm reflects the process of value creation and integrates the financial and non-financial indicators, introduces a new approach to the corporate capital structuring, enhances

information support for the value-oriented corporate governance. It is also justified that among the various ways of presenting the process of value creation, the business model outline is the most universal, which allows not only to apply a single methodology for disclosing the company business model in its annual reporting, but also to integrate the important financial and management reporting indicators.

The conducted research shows that controlling forms an irreplaceable but rather effective system of the enterprise long-term goals managing based on the data generated in accounting information systems and using the tools for planning, coordination, analysis and control. The study improved the criteria for assessing the effectiveness of controlling and the procedure of economic and mathematical modeling, and thus to construct a discriminant function of enterprises classification by having integrated reporting and forecasting the possibility of its making, which is based on the real activities information data, and allows to assess the financial position of each entity, using its most informative indicators, which are integrated into the integral criterion, and subsequently to carry out the managerial control of strategy evaluation.

Theoretical approaches to construct the business processes of accounting and reporting in a corporate body are investigated. The regulatory options and models of business processes of accounting and reporting are also proposed, which outline the sequence and framework requirements for the implementation of the business process “Management of the company resources and its accounting function”, the main business process of keeping records and forming corporate reports. For these reasons, the concept of a unified corporate accounting and reporting system is formulated, and it includes three levels of regulations and standards (accounting policy; corporate regulations, classifiers and reference books; instructions on corporate standards).

It is substantiated that for the corporate type structures the modern unified corporate document system is of the great importance. It defines a single list of documents at each level of corporate governance, as well as the uniform rules for their preparation, registration, transmission and storage. It facilitates the implementation of the service approach to the corporate IT infrastructure management and enhances the focus of internal control on the key information risk areas.

Keywords: corporate structure, integrated accounting, extended accounting information system, business analytics, business model, integrated reporting, integrated accounting and reporting system.